MYKOLOGICKÉ LISTY 37

Informační orgán Čs. vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV
PRAHA 1989

Deset ročníků

MYKOLOGICKÝCH LISTŮ

Svým 37. číslem, které se právě dostalo do rukou našich čtenářů, završily Mykologické listy svůj desátý ročník. Je sice skutečností, že v prvním ročníku 1980 vyšlo pouze jediné číslo, avšak matematika je neúprosná a hovoří jednoznačně pro tento výpočet a jeho správnost.

Výbor Československé vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV zvážil v r. 1980 stále naléhavější potřebu zvýšenou měrou informovat členy o akcích Společnosti a jejích odborných orgánů a příbuzných organizací v zájmu pracovní koordinace jednotlivých specialistů ve Společnosti sdružených, jakož i nezbytnost koordinovat a řídit rozšiřující se řady mykologů - amatérů, pracujících na regionálním mykofloristickém výzkumu a v zájmu preventivní zdravotnické péče pomáhat houbařským poradenským střediskům na úseku mykotoxikologie. Vzhledem k tomu, že v časopisu naší Společnosti Česká mykologie nebyl - vzhledem k jeho vědeckému zaměření a poměrně malému rozsahu - dostatek prostoru pro zveřejnování těchto otázek, rozhodl se výbor ČSVSM nepravidelně vydávat informační bulletin "Mykologické listy". Záměrem bylo, aby tento bulletin přinášel zprávy a programy chystaných akcí hlavního výboru, poboček a odborných orgánů /tj. sekcí, komisí ap./ o konferencích, sjezdech, seminářích a přednáškách, exkurzích, výstavách apod., a sdělení o jejich výsledcích, dále kratší příspěvky a metodické materiály z mykologie a příbuzných věd, organizační informace, zprávy knihovny ČSVSM aj.

Hodnotíme-li dnes tento záměr nad dosud vyšlými čísly Mykologických listů, můžeme bez váhání říci, že byl splněn v celém svém rozsahu, a že velkou měrou přispěl k aktivizaci a prohloubení mykologické činnosti v naší vlasti. Tato činnost se oživila nejen prací jednotlivých sekcí, zejména sekce pro mykofloristiku a mykocenologii, sekce pro mykologickou toxikologii, sekce pro ochranu hub a jejich životního prostředí, sekce pro studium mikroskopických hub v ČSSR, sekce pro mykologickou fytopatologii a sekce pro experimentální mykologii. Byla

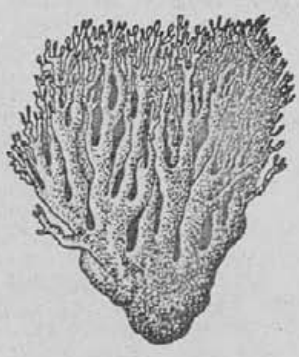

uspořádána celá řada odborných seminářů /zčásti i s mezinárodní účastí/, kde byl přednesen velký počet hodnotných příspěvků následně pak publikovaných ve více jak desítce sborníků i jinde. Úspěšně byla organizována setkání mykologů, profesionálů i amatérů z celé republiky i menších pracovních skupin, které se rozvíjejí v některých krajích, zejména v Plzni, Teplicích, Českých Budějovicích, Brně a v Bratislavě /zde ve spolupráci se Slovenským zväzom ochráncov prírody a krajiny/ a jinde. Byly uskutečněny i mykofloristické průzkumné akce na Karlštejnsku, v západních Čechách, Českém středohoří, na Českomoravské vysočině, jižním Slovensku, ve Vysokých Tatrách a Východních Karpatech. V Mykologických listech byla publikována i řada odborných příspěvků z mykofloristiky, ochrany hub, lékařské mykologie, k teoretickým a praktickým otázkám mykologie aj., dále pak zprávy o akcích, programy a další potřebné informace.

Práce redakčního kruhu a technické složky zajišťující tisk Mykologických listů nebyla vždy lehká a vyžádala si často i mnoho organizačního úsilí i obětování volného času. Avšak úspěch bulletinu, spokojenost naší mykologické veřejnosti a především aktivita řady jednotlivců a skupin, jejich odborný růst, týková práce i společenská stránka je více než dostatečnou odměnou.

Mykologické listy budou vycházet i nadále. Nicméně i zde se zajisté projeví některé problémy převážně technického rázu, které bude nutno dořešit v průběhu dalších let, aby tak dobrovolný a svépomocný charakter vydávání bulletinu zůstal zachován při současném přirozeném omlazení těch, kteří se na této práci podílejí. Redakce se proto obrací na všechny své čtenáře s prosbou o připomínky a návrhy k obsahu a provedení Mykologických listů, dále apeluje na ty, kteří by se v budoucnu chtěli na činnosti spojené s vydáváním podílet, aby se s výborem ČSVSM či redakcí spojili. Pro rovnoměrné sestavování jednotlivých čísel v r. 1990 a dalších letech by bylo rovněž žádoucí, aby autoři využili relativního klidu zimních měsíců a připravili pro publikaci větší počet příspěvků ze všech oborů mykologie, aby tak pestrost obsahu, jeho úroveň, a tedy i účel vydávání bulletinu byl zajištěn nejméně na další desetiletí.

Redakce

Ochrana hub

OCHRANA HUB A JEJICH ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ v činnosti Evropské komise pro ochranu hub (ECPF) V LETECH 1987 - 1989

Jiří Lazebníček

Z pověření předsedy sekce pro ochranu hub a jejich životního prostředí ČSVSM Svatopluka Šebka informuji následujícím textem čtenáře Mykol. listů a zejména členy uvedené sekce ČSVSM o činnosti Evropské komise pro ochranu hub a jejich životního

prostředí-European Commitee on Protection of Fungi /ECPF/. Naším zástupcem v této komisi je dr.F.Kotlaba,CSc.,a dopisujícími členy dr.R.Fellmer,CSc.a ing.J.Lazebníček.

O příčinách/uvedených v odpovědích na mezinárodní dotazníkovou akci ECPF z let 1986-1987/ ubývání makromycetů v evropských zemích,o červených seznamech a červených knihách makromycetů v jednotlivých zemích Evropy nás informovali dr. E.J.M.Arnolds,předseda ECPF,dr.A.E.Jansenová,tajemnice ECPF, a dr.F.W.de Vries ve 2.čísle Informačního bulletinu / Newsletter 2/,které vyšlo v červenci 1989.

Třetí číslo neperiodického Informačního bulletinu /Newsletter 3/,které vyšlo v červenci 1989,seznamuje čtenáře s rezolucí pražského sympozia "Houby z hlediska ochrany přírody a zdraví člověka",které se konalo ve dnech 31.3.-1.4.1987, informuje čtenáře se závěry ze setkání komise ECPF v Lodži /PLR/ 10.-13.8.1988/autoři Eef J.M.Arnolds a Anna Elise Jansenová/,seznamuje s návrhem plánu činnosti ECPF pro nejbližší roky/autoři E.Arnolds a A.E.Jansenová/; uvádí dále první dodatky k soupisu literatury o ochraně hub,publikovanému v Newsletter 2/v únoru 1988/ a opakuje/s úpravami a doplňky/ adresář všech 40 členů ECPF/reprezentantů,jejich zástupců i dopisujících členů/.

Protože rezoluce z pražského sympozia v r.1987 byla již dříve u nás publikována/Mykol.listy 27:22-25,1987/,chci na tomto místě seznámit čtenáře se závěry z úspěšného 1.setkání členů ECPF v Lodži v srpnu 1988.Zel,ani v Polsku,ani v Holandsku nebyly zatím nalezeny možnosti pro publikování příspěvků,přednesených na setkání v Polsku.

Na setkání v Lodži bylo na základě sdělení zástupců 11 evropských zemí konstatováno ubývání hub ve všech zemích.Nejde tedy o problém národní či lokální,ale o e v r o p s k ý problém.Rozsah úbytku i sortiment ubývajících druhů nejsou však stejné ve všech zemích.Obecně platí,že makromycety lokálně ohrožené nsjou ohroženy při hodnocení na větším území; naopak:některé druhy hub,které je možno hodnotit jako ohrožené v areálu jejich rozšíření jako celku,nejeví úbytek na menších plochách areálu.Zatímco v některých zemích je známo, které druhy jsou ohroženy,z jiných zemí zatím informace postrádáme/např.z jižní Evropy/,protože tam výzkum ubývání hub teprve začal.

Charakter ubývání makromycetů.Silný úbytek je často pozorován u druhů hub dříve běžně rozšířených a všeobecně známých.Úbytek je hlášen u mnoha saprofytických,ale zejména u mykorrhitických druhů.Z některých oblastí je naopak hlášen zvýšený výskyt parazitických druhů hub.V případě saprofytických druhů je hlášen snížený výskyt mnoha druhů z biotopů chudých na živiny,zejména z polopřirozených biotopů,jakými jsou např.chudá nehnojená trvalá travní společenstva a kosené louky.V červených seznamech různých částí Evropy je uváděno celkem 136 rodů makromycetů; počet druhů se v nich pohybuje v rozmezí 308 až 1094.V NSR je ohroženo 36,8% druhů,v nejlidnatější části NSR,Sársku,dokonce 50,1 %; v této spolkové zemi je již také 12,5 % druhů vyhynulých nebo nezvěstných. Shrnutí: více než 1000 druhů makromycetů vykazuje v Evropě úbytek;v případě některých rodů je až 80 % druhů ohroženo.

Ničení biotopů hub. Za velmi vážná ohrožení hub jsou považována zničení a degradace biotopů.Přitom jako nejcitlivěj-

ší ke změnám se jeví biotopy podmáčené, biotopy chudé živinami/oligotrofní lesní i travní porosty, vřesoviště, písečné přesypy/, přestárlé stromy, pralesy a člověkem ovlivnované biotopy /zvláště ty, v nichž se stejný způsob hospodaření udržoval dlouhou dobu/. Tyto biotopy jsou snadno zničitelné / např. odvodňováním, hnojením, těžbou stromů, odklizováním kmenů a změnami v hospodaření. Jde o biotopy, které hostí mnoho druhů specializovaných hub, které nejsou schopny růst na jiných biotopech. Proto počet druhů hub zde často převyšuje počet druhů vyšších rostlin.

Změny biotopů mohou být způsobeny také znovuzalesněním /v případě dočasných travních porostů a vřesovišť/, holosečemi namísto výběrného způsobu těžby v mýtných porostech, pěstováním exot atd. Méně zřetelné, ale důležité jsou změny biotopů, ovlivněné změnami v lesním hospodářství a v zemědělství, jakými jsou např. otevírání porostním stěn při budování širších cest, stlačení lesních půd pohybem těžkých mechanismů, zakládání monokultur /smrku, borovice, topolu apod./, odstranování lemové vegetace, hnojení, vápnění, aplikace pesticidů, snižování hladiny podzemní vody. Také rekreace, turistika, sport mohou lokálně působit vážné problémy: ruderalizací, rozrušováním půdní struktury a erozí/při auto - a motokrosu, jízdou na koni, lyžování/.

Účinná opatření proti ničení biotopů jsou nutná prostřednictvím právní nebo místní ochrany, zejména v oblastech chráněných území. Je rovněž nezbytné přiměřené řízení/management/ těchto oblastí.

Znečišťování životního prostředí. Velkoplošná šíření vzdušných polutantů, následovaná okyselováním a eutrofizací půd, mají nepříznivý vliv na mnohé biotopů ve velkém měřítku, poškozují stromy a ostatní zelen. V oblastech s vysokou hladinou vzdušných imisí byl pozorován silný úbytek mnoha druhů hub, zejména ektomykorrhizních hub. Přísun vzdušných polutantů, zejména dusíku, se zdá být a/příčinou ubývání tvorby plodnic mykorrhitických druhů hub, b/ překážkou tvoření mykorrhiz. Následek: nízký podíl mykorrhitické infekce, což přispívá k rozpadu lesního porostu. Zakládání přírodních rezervací ani právní ochrana hub nemohou být proti vzdušným imisím účinné; jen silná redukce emisí je nezbytná a účinná jako záchrana dalšího ochuzení mykoflory.

Protože některé druhy hub reagují na tyto změny dříve než společenstva vyšších rostlin, růst stromů nebo životnost stromů, je dobře možné využití těchto druhů hub jako bioindikátorů zmíněných poruch. Houbové indikátory nalézáme zvláště mezi mykorrhitickými druhy, které se projevují jako velmi citlivé k poruchám, způsobeným vzdušnými imisemi, eutrofizací, hnojením nebo vápněním. Velký podíl mykorrhitických druhů hub je nutno považovat za vážně ohrožený.

Řízení / management/. Řízení přírodních rezervací je nezbytné. Ve skutečnosti téměř všechny biotopy v Evropě jsou ovlivnovány člověkem a často není vhodné změnit řízení úplně. Řízení může být užitečné pro uchování diverzity vegetačních typů a sukcesních fází, konečně i k obnovení diverzity. Přirozená prostředí mohou vymizet jako výsledek přírodní sukcese; ta je obzvlášť rychlá v pionýrské vegetaci / —▶ sukcese k vyvinutější vegetaci/, na loukách a vřesovištích po zastavení pastvy /—▶ sukcese k lesům/, v mladých lesních porostech/ —▶ suk-

cese k dospělým a starým lesům/. Problém tohoto typu ztráty přirozeného prostředí může být vyřešen jedině zachováním všech sukcesních stádií, případně vhodným managementem.

Management hub nemůže být oddělován od managementu ostatních částí ekosystému /geobiocenozy/. Používané metody budou obměňovány podle biotopů a podle cíle, který je považován za dosažitelný.

Sběr hub. Sběr hub ve velkém měřítku může způsobit zhutnění půdy a porušení svrchních půdních horizontů-buď lokálně, nebo na větší ploše. Obojí může narušit ekologické procesy v lesních porostech nebo na jiných biotopech. Nejsou však k dispozici spolehlivé údaje o tom, zda sběr hub může či nemůže mít vliv na ubývání hub. Problematikou sběru je proto třeba se zabývat pečlivě. Shromáždění /ECPF/ bylo jednotné v odborném názoru, že plodnice hub hrají ekologickou roli při tvorbě houbových diaspor, dále jako potrava pro živočichy - -hmyz, plže, savce, a že mají také estetické hodnoty. Hromadnému sběru plodnic by proto mělo být zabráněno. Sběr malých množství by mohl být povolen mimo přísně přírodní rezervace pro soukromou potřebu, výchovu a pro vědecké účely. Může být použito pravidel sběru, aby si houbaři byli vědomi uvedených funkcí, aby pochopili, co dělají, když sbírají houby. Na druhé straně budou houbaři zainteresováni na ochraně hub a v některých zemích mohou působit jako nátlaková skupina ve všech možných opatřeních péče o ochranu hub.

Červené seznamy. V několika evropských zemích nebo oblastech těchto zemí byly vypracovány Červené seznamy /Red Lists/ ohrožených druhů hub. Červený seznam by měl obsahovat 1/vyhynulé nebo pravděpodobně vyhynulé druhy, 2/vzácné druhy z neohrožených neantropogenních biotopů, 3/vzácné i běžnější indikátory ohrožených biotopů, 4/ dříve obecné druhy, které ukazují silný úbytek, ale dosud nejsou vzácné.

Červený seznam by měl ukazovat, do které kategorie druh náleží a na jakém biotopu druh roste. Druhů z červených seznamů může být užito k označení hodnoty oblastí, studovaných z mykologického hlediska; tyto druhy proto mohou být důvodem k ochraně oblasti.

Kromě červených seznamů pro větší či menší oblasti/ tj. z hlediska lokálního významu/ mohou být užitečné seznamy pro větší oblasti. Na shromáždění ECPF bylo dohodnuto sestavení Červeného seznamu hub pro severozápadní a střední Evropu. Pro jižní Evropu bude zhotoven zvláštní seznam, avšak údaje odtud jsou zatím velmi skromné.

Budoucí výzkum. Ochrana hub bude možná, až bude známo mnohem více o rozšíření a ekologii všech druhů v Evropě. To je předpoklad pro vypracování fakty podložených červených seznamů a účinných opatření ochrany. Budoucí bádání by proto měla zahrnovat a/taxonomický a ekologický výzkum, b/sestavení Červeného seznamu Evropy, c/mapování hub tohoto seznamu, d/ studií o následcích sběru jedlých hub, e/studií o účincích řízení a monitorování trvalých ploch na reprezentativních biotopech/zejména lesních/ v celé Evropě.

Ve všech ohledech budoucího výzkumu jsou nezbytná ekonomičtější využívání existující mykologické kapacity a lepší spolupráce mezi zeměmi. Tento výzkum bude podporován/finančně/ mezinárodními organizacemi, např. IUCN/Mezinárodní unií pro ochranu přírody a přírodních zdrojů/ a EC/Evropskou komisí./.

Strategie. Ve strategii ochrany hub a houbových společenstev je důležité, abychom se podělili o naše vědomosti s mnohe kategoriemi obyvatelstva. Kromě prostých lidí/houbařů/ musíme vyškolit přírodovědce, lesníky a inspektory/ strážce/ přírodních rezervací. Je důležité informovat je o významu mykorrhizních, saprofytických a parazitických hub v ekosystému, o jejich úloze v koloběhu výživy a o jejich roli v potravním řetězci. V některých zemích nebo oblastech mohou být užitečné také seznamy zákonem chráněných druhů hub- k upozornění na problematiku úbytku a ochrany hub. S ohledem na pražské sympozium/1987/ může být chráněno ve větších částech Evropy omezené množství nápadných a snadno poznatelných druhů hub, aby byla symbolizována hodnota hub jako nepostradatelných členů ekosystémů. Poskytnuté informace o vhodném způsobu sběru-bez poškození biotopu-budou rovněž užitečné.

Je nutno přesvědčit státníky a organizace pro ochranu přírody, že houby hrají základní roli v ekosystémech a že ochrana jednotlivých oblastí je nezbytná, ale ne nadlouho postačující. Je zapotřebí drastických opatření ve velkém měřítku, např. opatření k ochraně chráněných území od vnějších hrozeb jako jsou znečištění ovzduší.

Pro druhé setkání členů ECPF při příležitosti konání 10. kongresu evropských mykologů/10. CEM/ v Tallinu v srpnu 1989 napsali dr. Eef Arnolds/předseda ECPF/ a dr. Anna Elise Jansenová/tajemnice ECPF/ studii o budoucí činnosti komise; její překlad je uveden jako následující článek. Třetí setkání komise je plánováno v průběhu 4. mezinárodního mykologického kongresu/4. IMC/ v Regensburgu/NSR/ na přelomu srpna a září 1990. Členové komise již připravují přednášku o ubývání hub a o jejich ochraně pro ekologickou sekci IMC a demonstrační panel o činnosti ECPF od roku 1985.

BUDOUCÍ ČINNOST EVROPSKÉ KOMISE PRO OCHRANU HUB (ECPF)

Eef Arnolds a Anna Elise Jansen

Na 10. kongresu evropských mykologů v Tallinu v srpnu 1989 byla ochrana hub jedním z hlavních předmětů diskuse. Pracovní setkání ECPF /European Committee on the Protection of Fungi/ je plánováno jako pokračování setkání v Lodži, PLR, v srpnu 1988. Tato studie byla míněna jako základna pro diskusi na 10. KEM o budoucnosti ECPF.

Organizace ECPF /Evropská komise pro ochranu hub/ je zatím neoficiální. Úkoly a pravomoci komise nebyly zatím formulovány. Devátým kongresem /KEM/ v Oslo r. 1985 byl jmenován jen předseda. Členkou komise se později stala sekretářka, svšak termíny pro jmenování předsedy nebo tajemníka nebyly stanoveny. ECPF nemá finanční podporu od jakékoliv organizace nebo země. Neoficiální organizační struktura a nedostatek finanční podpory jsou považovány za limitující faktory pro činnost komise.

Na základě zprávy o výsledcích zasedání v Lodži se do-

mníváme,že působení ECPF je velmi užitečné a může pokračovat a může se i rozšířit.Dle našeho mínění by bylo možno v Tallinnu dojít k jednoznačnější konstrukci.Náměty pro diskusi:

1. Formální schválení statutu komise jako trvalé mezinárodní organizace,řízené výkonným výborem/viz bod 4/.

2. Název organizace. Výraz "committee"/komise/ není dle našeho mínění vhodný.Bylo by pravděpodobně lepší nahradit také termíny "protection" /ochrana/ termínem "conservation" /zachování či ochrana přírody,péče o ochranu přírody/.

3. Popis cílů a úkolů komise,např.koordinace výzkumu ochrany hub v Evropě; koordinace a stimulace publikování červených seznamů hub; vydání Evropského červeného seznamu; zajišťování styků s /mezi/národními organizacemi pro ochranu přírody,aby byle zdůrazněna nutnost zachování makromycetů: podpora národních a regionálních akcí pro ochranu území s vysokou mykologickou hodnotou; podpora užitečných opatření /včetně zákonů/ pro zachování hub etc.

4. Formální schválení struktury /vnitřního uspořádání/ včetně funkčního období pro členy výboru.Navrhujeme: a/ rozšířit výkonný výbor na 4 nebo 5 členů-včetně předsedy,jednatele a pokladníka, b/ jmenovat členy výkonného výboru pro jedno období mezi dvěma evropskými kongresy/obvykle 3 roky/ s možností setrvání v jejich funkci po jedno další období, c/ ponechat jmenování národních reprezentantů národním mykologickým společnostem, d/ ucházet se o finanční podporu od mezinárodních / i národních ?/ organizací / např.IUCN,WWF, EEC/ k podpoře činnosti organizace, e/ bude-li dostatečná finanční podpora realizována,jmenovat administrativního tajemníka.

Dle našeho názoru by mělo být v budoucnu prosazeno několik typů činnosti:

a/ monitoring /sledování,zaznamenávání,kontroly/ makromycetů v reprezentativních lesních porostech v celé Evropě. Organizace monitorovacího programu /zpočátku po dobu 5 let/ by měla být vedena administrativním tajemníkem po konzultacích s výkonným výborem;

b/ sestavení /kompilace/ Evropského červeného seznamu. Tento seznam by měl obsahovat výběr/např.200 druhů/ taxonomicky dobře definovaných/popsaných/,vzcných a ubývajících makromycetů.Ten může být sestaven výkonným výborem na základě publikovaných národních a oblastních seznamů. Asistence administrativního tajemníka je užitečná,ale nikoliv nezbytná;

c/ začátek mapovacího programu druhů,zařazených do Evropského červeného seznamu.Dle našeho mínění je pro dobře organizovaný program opět nutný kvalifikovaný přístup;

d/ vývoj programu opatření k prosazení ochrany hub,např. podporou národních nebo oblastních skupin při jednáních proti zničení hodnotných území a při ovlivnování státních rozhodnutí/např.o redukci atmosférických imisí/.

Přeložil Jiří L a z e b n í č e k

Rezoluce Evropské komise pro ochranu hub,

přijatá na závěrečném zasedání 10.kongresu evropských mykologů v Tallinnu /Estonská SSR/ dne 24.srpna 1989:

Mykologové,shromáždění na 10.kongresu evropských mykologů v Tallinnu,,podporují poračování činnosti ECPF.Rozhodli:

1. Název komise budé změněn v Evropskou radu pro ochranu hub /European Council for Conservation of Fungi//ECCF/.

2. Rada sestává z oficiálních reprezentantů ze všech evropských zemí.Kromě toho budou přijati dopisující členové, činní v oboru ochrany hub.

3. Činnost Rady bude zahájena a koordinována výkonným výborem,sestávajícím z 5 zástupců,jmenovaných do konání příštího kongresu evropských mykologů v r.1992.

4. Úkoly Rady jsou:
-koordinace výzkumu v oboru ochrany hub na jejich přirozených stanovištích,
-podpora publikování na tomto poli včetně červených červených seznamů,
-zajišťování kontaktů s národními a mezinárodními organizacemi pro ochranu přírody,aby byl zdůrazněn význam hub a nutnost jejich zachování a ochrany,
-podpora národních a regionálních činností pro ochranu území s vysokou mykologickou hodnotou.

5. Rada je pověřena podporovat lokální,národní i mezinárodní snahy zachovat území mimořádného mykologického významu.

6. Rada byla požádána o přípravu Evropského červeného seznamu ohrožených hub.

7. Radě je povoleno vytvořit fondy na podporu své činnosti.

8. Zpráva o činnosti Rady má být podána na 11.kongresu evropských mykologů.

9. Za členy výkonného výboru byli do konání 11.kongresu stanoveni:Dr.E.J.M.Arnolds/Nizozemí,předseda/,Dr.A.E.Jansenová/Nizozemí,tajemnice/,Dr.B.Ing/Velká Británie/,Prof.Dr.H. Kreisel/DDR/ a Dr.M.Lawrynowiczová/Polsko/.Dr.D.Pegler/Velká Británie/ má zvláštní statut pozorovatele vzhledem k jeho spojení s Mezinárodní unií pro ochranu přírody /IUCN/.

Přeložil Jiří L a z e b n í č e k

O P R A V A

V 3.čísle Mykol.listů byl na str.5 v článku O.Lázničky uveřejněn sběr nelupenaté houby/Aphyllophorales/ pod jménem Steccherinum odoratum Pil.,kterou podepsaní určili.Jde o druh lošákovité houby v tradičním slova smyslu /tj.o houbu s ostnitým hymenoforem/,který dr.Pilát vedl na herbářových etiketách jako Mycoleptodon odoratissimum Pilát.Dr.Pilát toto jméno nikdy neuveřejnil,třebaže jde o dobrý druh/v dnes používaném systému patří do rodu Mycoacia/;není však vyloučeno,že je již jinde někým popsán pod jiným jménem /snad Mycoacia nothofagi ? /.

F.Kotlaba a Z.Pouzar

Mykofloristika

HOUBY NA DŘEVINÁCH A SÍDLIŠTNÍ ZELEŇ V NYMBURCE

Svatopluk Šebek

Město Nymburk nepatří právě k těm sídelním jednotkám, které by oplývaly sídlištní zelení, s oblibou často označovanou jako "plíce města"; ta zde není nadto právě v uspokojivě udržovaném stavu. Tím významnější se jeví funkce rozptýlené zeleně, vysázené kolem komunikací, hlavně kolem silně frekventované silnice II. tř. Mladá Boleslav-Kolín, procházející jako hlavní tepna částí města, která je hustě zabydlena a kde je také soustředěna největší část sítě obchodů a služeb/včetně nemocnice a železniční polikliniky !/. Tato zeleň je v těchto místech / a v přilehlých ulicích/ bohužel vystavena největšímu působení výfukových plynů velkého množství motorových vozidel, které zde během dne i noci přejedou, což má postupně za následek jednak přímý úhyn stromů, které zde jsou vysázeny /většinou javor mléč-Acer platanoides L. cv. Globosa/, jednak fyziologické oslabení stromů a snížení jejich přirozené rezistence vůči houbovým onemocněním, nehledě k tomu, že stromy, vysázené příliš blízko vozovky, jsou vystaveny mechanickému poškozování kolem jedoucími vozidly a dochází ke vzniku otevřených ran jako cesty k houbové infekci. Situace je navíc zhoršována neodborně prováděným řezem koruny /ještě v r. 1985 s neošetřovanými řeznými plochami po odstranění větví/, při němž se vytváří kotlovitá koruna, do níž zatéká a dochází ke vzniku hniloby, pronikající často hluboko do středu kmene; tím vzniká substrát pro další parazitické houby/u Acer platanoides cv. Globosa je to převážně anamorfa ostroporky rozlité-Rigidoporus obducens/. To je jen jedna z ukázek problematiky zdravotního stavu zeleně v nejexponovanějších částech města. Podíl parazitických hub na zdravotním stavu zeleně v ostatních částech města, vzdálenějších přímému působení škodlivých vlivů, není tak výrazný.

V následující části příspěvku uvádím seznam hub, žijících na dřevinách, které jsou vysázeny na veřejných prostranstvích uvnitř města Nymburka/v intravilánu/ a které zde byly zjištěny v průběhu inventarizačního průzkumu v letech 1981-1989; v článku nejsou zahrnuty údaje z největšího nymburského přírodního parku "Ostrov, který bude předmětem samostatné mykologické studie. Seznam hostitelů i druhů hub je sestaven abecedně s použitím Jülichovy/1984/ a Moserovy/1978/ nomenklatury.

Acer negundo L. - javor jasanolistý

Flammulina velutipes/Curt.:Fr./Sing.: Ul. Petra Bezruče, ve zbytku parku před hlavním nádražím, na mrtvém kmeni, 1 ex., 9.11.1989.

Acer platanoides L.cv.Globosa-javor mléč/kulovitá forma/

Bjerkandera adusta/Willd.:Fr./P.Kerst.:Komenského ul., na pařezu před domem čp.481/30,12.9.1984.

Cerocorticium confluens/Fr.:Fr./Jülich et Stalpers:Ul. 2.května,roztroušeně v korunách stromů,hojně,6.11.1989. - Purkynova ul.,v korunách stromů hojně,11.11.1989.

Cerrena unicolor/Bull.:Fr./Murrill:Ul.2.května,v koruně stromů před domem čp.1025/9 a na pařezu před domem čp.1063/15, 28.11.1989.

Cylindrobasidium evolvens/Fr.:Fr./Jülich:Husovo nám.,v korunách stromů na záp.okraji evang.parku a na chodníku před Husovým sborem hojně,26.11.1984.

Flammulina velutipes/Curt.:Fr./Sing.:Komenského ul.,na pařezu před domem čp.702/22,10 ex.,4.11.1989.-Hálkova ul., na pařezu před domem čp.687/7,3 ex.,25.11.1984.-Boleslavská ul.,na bazální části kmene před budovou želez.polikliniky, 1 ex.,27.11.1981.-Ul.2.května,na kmeni a v koruně před domem čp.1065/9,2 ex.,9.11.1989.

Polyporus squamosus/Huds./Fr.:Švermova ul.,2 ex.v koruně stromu před domem čp.1278,25.11.1983.

Rigidoporus obducens/Pers./Pouz.:v korunách starých stromů hojně/např.v ul.Komenského,Purkynově,Ul.2.května,Hálkově aj./; plodnice nejsou přítomny/anamorfa/,IX.-XII.1981-1989.

Schizophyllum commune Fr.:Fr.:na javorech v nymburské uliční výsadbě dosti rozšířený druh,zejména v korunách stromů na Husově nám./jihozáp.okraj evang.parku/,25.11.1984, v ul.Komenského/25.11.1984/,ojedinělé stromy jsou napadeny i v ul.2.května před domem čp.687/7 a v Ul.28.října před domem čp.1051/8/25.11.1986/.

Trametes versicolor/L.:Fr./Pilát:Husovo nám.,na pařezu před domem čp.778/13/28.10.1989/.

Tuberculariа vulgaris Tode:Boleslavská ul.,před budovou želez.polikliniky,na spodní části kmene,27.11.1981.-Hálkova ul.,v koruně starého stromu před domem čp.687/7/11.11.1989/.

Uncinula aceris/DC/Sacc.:na listech javorů ve všech ulicích poměrně hojně,zvl.na letorostech,od 12.9.1984 každoročně.

Aesculus hippocastanum L.-jírovec maďal

Cerrena unicolor/Bull.:Fr./Murrill:Ul.Velké Valy,na kmenech starých stromů vz.,13.11.1981.

Ailanthus peregrina/Bucht./Barkl.-pajasan cizí

Trametes versicolor/L.:Fr./Pilát:Nymburk-Kolonie,Nádražní ul.,v parčíku před budovou čp.382 vz.,25.11.1984.

Amygdalus triloba/Lindl./Ricker-mandloň trojlaločná

Cerocorticium confluens/Fr.:Fr./Jülich et Stalpers:Gottwaldova ul.,před domem čp.1764/47 na kmeni,25.11.1984.

Fraxinus excelsior L. - jasan ztepilý

Aurantioporus fissilis/Berk.et Curt./Jahn:Nymburk-Kolonie,Nádražní ul.,za domem čp.407/7,tržná plocha na kmeni, vzniklá odlomením jedné z hlavních větví koruny,25.11.1984.

Inonotus hispidus/Bull.:Fr./P.Karst.:Boleslavská ul., v parku za želez.poliklinikou,1 ex.,10.10.1984.

Mecrophoma frexini Delacr.:Husovo nám.,na plodech var. pendula Ait.v evang.parku,porůznu/od r.1949/,22.10.1986.

Pholiota squarrosa/Pers.:Fr./Kummer:Husovo nám.,na bazální části kmene a mezik kořenovými náběhy v evang.parku hojně/od r.1945/,22.11.1989.

Pleurotus ostreatus/Jacq.:Fr./Kummer:Nymburk-Kolonie, Nádražní ul.,za domem čp.407/71/spolu s Aurantioporus fissilis/,22.11.1981.

Schizophyllum commune Fr.:Nymburk-Kolonie,Nádražní ul., na odumřelém kmeni u domu čp.408/13,6.11.1984.

Juglans regia L. - ořešák královský

Pleurotus ostreatus/Jacq.:Fr./Kumm.:Malé Valy,před domem čp.314/41,na mrtvém kmeno,6 ex.,4.11.1989.

Polyporus squamosus/Huds./Fr.:Komenského ul.,na živém kmeni na dvoře u domu čp.586/15,1 ex.,25.11.1983/v důsledku rychle postupující hniloby dřeva byl strom v r.1986pokácen/.

Malus silvestris ssp.mitis/Wallr./Mansf.-jabloň lesní pěstovaná

Flammulina velutipes/Curt.:Fr./Sing.:Ul.Velké Valy,1 trs na řezné ploše větve u domu čp.224,22.11.1981.

Populus alba L. - topol bílý

Auriculariopsis ampla/Lév./Maire:Boleslavská ul.,v parku za želez.poliklinikou,na větvičkách v koruně,5.11.1989.

Populus nigra L. - topol černý

Armillariella mellea/Vahl.:Fr./Karst.:Smetanova ul.,na pařezu na chodníku u Husova sboru,2 ex.,20.11.1981.

Flammulina velutipes/Curt.:Fr./Sing.:Malé Valy,na poraženém kmenu před domem čp.314/41 a 224 dosti hojně,28.11.1981

Prunus domestica L. - slivoň švestka

Phellinus pomaceus/Pers./R.Maire:Malé Valy,na zdivočelých stromech naproti domu čp.224 dosti hojně,28.11.1981.

Sambucus nigra L. - bez černý

Auricularia auricula-judae/Bull./Wettst.:Nymburk-Kolonie, Nádražní ul.,v korunách starých jedinců nezu porůznu,22.11.81.

Lyomyces sambuci/Pers.:Fr./P.Karst.:Nymburk-Kolonie,Nádražní ul.,na bazálních částech kmenů velmi hojně,28.11.1986.

Sorbus aucuparia L. - jeřáb obecný

Phlebia radiata Fr.:Boleslavská ul.,v koruně stromu před budovou hemocnice,porůznu,7.9.1981.

Syringa vulgaris L. - šeřík obecný

Ascochyta syringae Berk.:Nymburk-sídliště,na listech mladých šeříků v parčíku v ul.J.Gagarina dosti hojně,22.11.1981.

Tilia cordata Mill. - lípa srdčitá

Pleurotus ostreatus/Jacq.:Fr./Kummer:Nymburk - Kolonie, Nádražní ul., na odumřelých větvích v koruně stromu vedle domu čp.408/13, 25.11.1984.

Ulmus effusa Willd. - vaz

Pleurotus dryinus/Pers.:Fr./Kummer: Nymburk - Kolonie, Zámečnická ul.,před býv.prádelnou na živém kmeni,25.11.1984.

Ulmus glabra Huds. - jilm horský

Bjerkandera adusta/Willd.:Fr./P.Karst.:Nymburk -sídliště,na pařezu,28.10.1984.

Flammulina velutipes/Curt.:Fr./Sing.: Nymburk -sídliště, na pařezu, 9.3.1986.

Tubercularia vulgaris Tode:Nymburk-sídliště,na odumírajících větvích v korunách stromů, 28.10.1986.

Trametes hirsuta/Wulf.:Fr./Pilát: Nymburk - sídliště,ul. Gen.Ant.Sochora,na pařezu v nádvorním parteru,2 ex.,28.10. 1989.

Z á v ě r

V letech 1981-1989 byl proveden v intravilánu města Nymburka inventarizační průzkum hub,rostoucích na dřevinách, představujících veřejnou zeleň. Bylo sledováno 17 druhů dřevin a na nich rostoucích 24 parazitických a saprofytických druhů hub. Na základě předběžných výsledků, uvedených v předcházející části článku,můžeme konstatovat, že

1/ nejvíce napadanou dřevinou je javor mléč /Acer platanoides cv.Globosa/,který je zároveň hlavní dřevinou uliční zeleně,a to ponejvíce jedinci kolem hlavních a jim pobočných ulic,tedy exemplářе bezprostředně vystavené nepříznivému působení výfukových plynů motorových vozidel,

2/ neodborně prováděný řez koruny stromů podporuje infekci a postupný úhyn hostitelů,

3/ z hub,vyskytujících se v uličních výsadbách dřevin,byly jako nejzávažnější shledány Rigidoporus obducens,Cerocorticium evolvens,Schizophyllum commune,Flammulina velutipes a Uncinula aceris,

4/ druhová diverzita hub rostoucích na dřevinách klesá se vzdáleností hostitelů od zdrojů znečištění ovzduší.

K uvedeným okolnostem by mělo být přihlédnuto při druhové volbě dřevin pro nové výsadby,rovněž tak i k jejich náležitému ošetřování.

Závěrem děkuji dr.F.Kotlabovi,CSc.a dr.Z.Pouzarovi,CSc., za ochotné určení nebo revizi určení některých z uvedených druhů hub.

Svatopluk Šebek: Die Pilze an Laubbäumen in der inneren Stadt Nymburk

OMPHALINA HUDSONIANA ANEBO PHYTOCONIS VIRIDIS?

František T o n d l

Omphalina hudsoniana /Jenner/Bigelow-kalichovka Hudsonova-patří mezi naše nejčastěji se vyskytující alpinské druhy hub. V polohách přibližně nad 1700 m n.m.je častá v Západních,Vysokých a Nízkých Tatrách. Lze ji nalézt na silikátových podkladech na vlhkých místech na zemi,na zbytcích rostlin,mezi mechem,v porostech rašeliníků,na vlhkých skalách a jinde. Drobné plodničky se objevují za každého počasí.Je to typický chladnomilný druh,jehož hlavním areálem rozšíření jsou subarktické a arktické tundry a alpinské a subalpinské polohy hor mírného pásu severní polokoule a Jižní Ameriky.

Kalichovka Hudsonova náleží do skupiny tzv.lichenizujících basidiomycetů,tj.mezi několik málo druhů hub,jež jsou součástí stélky lišejníku,kde houbová složka/mykobiont/ není askomycet,jako je tomu ve většině případů u lišejníků, nýbrž basidiomycet. Plodnice kalichovky Hudsonovy vyrůstá z lišejníku,který je ve staré lichenologické literatuře uváděn po jménem Endocarpon viride Acharius,v novější jako Coriscium viride/Acharius/Vainio. Houba a lišejník byly dříve pokládány za dva rozdílné organizmy a nebylo známo,že se jedná o organismus jeden,který je tvořen houbou a řasou a kde v plodné výtrusorodé části,tj.ve vlastní plodnici kalichovky řasa není. Pevné sepětí lišejníku a kalichovky začalo být chápáno teprve asi před více než 30 roky.Předtím bylo záhadou,o jaký druh houby se v tomto případě jedná,protože houbová složka/mykobiont/,jak je známo u lišejníků,se v přírodě samostatně nevyskytuje,zatímco druhá složka,tj. řasa/fykobiont/ může žít zcela samostatně.Ještě v roce 1956 v našm velmi pěkně provedeném "Klíči k určování lišejníků CSR I" od autorů Černohorského,Servíta a Nádvorníka,dr.M. Servít označuje Coriscium viride jako "sterilní".

Plodnice kalichovky Hudsonovy jsem nalézal v Tatrách v polohách nad horní hranicí lesa,přestože je znám výskyt Coriscium viride i v nižších polohách.V nižších polohách u nás lišejník pravděpodobně vytváří plodnice jen zřídka a ty pro svoji drobnost unikají pozornosti.Zřejmě pro vytvoření plodniček/tj.kalichovky/ je nutný nízký celoroční průměr teplot. Vynikající znalec našich lišejníků dr.M.Servít píše o Coriscium viride,že se nalézá u nás "roztroušeně ve všech horách v polohách od 500 m do 2000 m".

Zatímco lišejník byl popsán v literatuře již v roce 1810 jako Endocarpon viride Acharius,kalichovka Omphalia hudsoniana Jenner byla popsána daleko později,teprve až v r.1936, protože fruktifikuje především vysoko v horách nebo daleko na severu,kde bylo těmto odlehlým oblastem věnováno ještě v nedávné době z mykologického hlediska málo pozornosti.

Před více než 20 roky bylo navrženo,aby lichenizující kalichovky byly řazeny do rodu Botrydina Brébisson.Toto rodové jméno použil v roce 1839 Brébisson pro pojmenování lišejníku,který je spojen s plodnicí kalichovky okoličnaté -

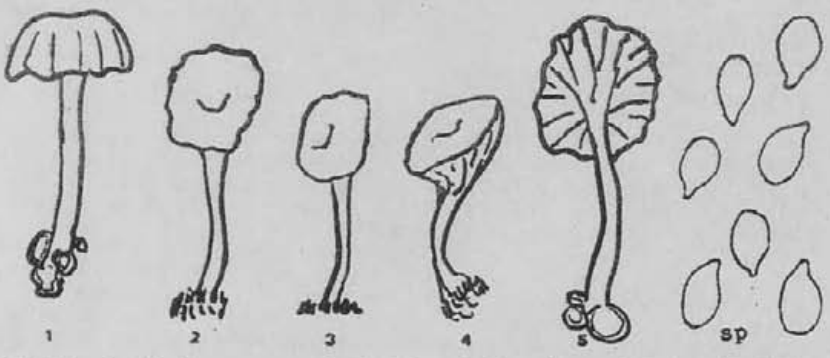

Kalichovka Hudsonova - Omphalina hudsoniana /Jenner/Bigelow: 1-5:dospělé plodnice,sp-výtrusy.-Kreslil F.Tondl

---

Omphalina ericetorum/Pers.:Fr./M.Lange. Lišejník pojmenoval Botrydina vulgaris Brébisson 1939.Redhead a Kuyper akceptovali v r.1987 rod Botrydina pro lichenizující kalichovky. Avšak na základě změn v Kodu /ICBN/,přijatých na 14.mezinárodním botanickém kongresu v r.1987 v Berlíně,oba autoři navrhují v souladu s novými ustanoveními v ICBN nutnost výměny rodového jména Botrydina za starší rodové jméno Phytoconis Bory de St.Vincent 1797.

Problematika v texonomii lichenizujících kalichovek je velmi složitá.Podle tohoto zde značně zjednodušeného výkladu by se měla kalichovka Hudsonova a lišejník Coriscium viride nazývat Phytoconis viridis /Acharius 1810/ Redhead et Kuyper 1988. V literatuře je tento druh uváděn pod různými synonymy:

V lichenologické literatuře:Endocarpon viride Acharius 1810
Coriscium viride/Acharius 1810/Vainio 1922

V mykologické literatuře:Omphalia hudsoniana Jenner 1936
Omphalina hudsoniana/Jenner 1936/Bigelow 1970
Gerronema hudsonianum/Jenner 1936/Singer 1970
Omphalia luteolilacina Favre 1955
Omphalina luteolilacina/Favre 1955/Henderson 1958.

P o p i s:

Klobouk 0,5 - 1,5 cm široký,zpočátku vypouklý,pak rozložený, pak rozložený,uprostřed vždy mírně prohloubený se zvlněným okrajem a s náznakem rýhování,mírně hygroskopický,za vlhka krémově až merunkově žlutý,za sucha světle pletový až zcela bělavý. Lupeny na třen sbíhavé,velmi řídké,jasně zářivě žluté. Toto zbarvení je zachováno i u herbářových exsikátů. Třen 1-2 cm dlouhý,po celé délce krátce pýřitý,někdy se slabým fialovým nádechem,většinou však bledě žlutý,za sucha a větru bělavý.Třen je na bázi obklopen mušlovitými,1-2/5/ mm velkými,leskle zelenými šupinkami s nápadným světle zeleným okrajem. Výtrusy hyalinní,elipsovité,s vystouplým klíčním porem o velikosti 6,9 - 8,2 x 4,1 - 4,8 µm.

Exsikát plodnic sbíraných na vrcholu Boru /1889 m n.m./ v Nízkých Tatrách dne 10.8.1988 je uložen v herbáři Jiho - českého muzea v Českých Budějovicích pod označením Omphalina hudsoniana /Jenner/Bigelow.

Problém týkající se použití rodového jména Phytoconis pro lichenizující kalichovky jsem konzultoval s dr.Pouzarem, který se domnívá,že následující mezinárodní botanický kongres tuto změnu nepřijme a že rodové jméno Omphalina bude zařazeno mezi nomina conservanda.

S u m m a r y

Omphalina hudsoniana /Jenner/Bigelow belongs to the most common alpine species of found in this country.It grows in altitudines over 1700 m in Western Tatras,High Tatras and Low Tatras. It prefers silicate ground in damp habitat,often in small bogs and peat or among mosses and lichens.

L i t e r a t u r a

Černohorský Z.,Nádvorník J.et Servít M./1956/:Klíč k určování lišejníků ČSR I.Praha,Nakl.ČSAV,pp.1-154,tab.I-XXVIII.- Gulden G.,Jenssen K.M.et Stordal J./1985/:Arctic and Alpine Fungi-1.Oslo,Soppkonsuelenten,pp.1-62. - Moser M./1983/:Kleine Kryptogemenflora:Die Röhrlinge und Blätterpilze.Bd.II. B/2.Basidiomyceten,2.Teil.VEB Gustav Fischer Verlga Jena,pp. 1-533. - Redhead S.A.et Kuyper T.W./1988/:Phytoconis,the correct name for the nasidiolichen Botrydina.Mycotaxon 31: 221-223.

Lékařská mykologie

MYKOTOXÍNY - SÚČASNÝ POHĽAD MYKOLOGIČKY LEKÁRKY

Zdenka J e s e n s k á

Redakcia Mykologických listov ČSVSM ma požiadala o článok,ktorý by zahrnal najnovšie informácie o mykotoxínoch.

Na našom pracovisku máme v súčasnosti registrovaných, uložených a preštudovaných takmer 8000 separátnych výtlačkov mykologických prác,ktoré sa sústavne doplujú podla informácií v Current contents.V podstatnej časti tejto zbierky nájdeme informácie aj o mykotoxínoch.

Je vela toxických sekundárnych metabolitov mikroskopických vláknitých húb,mykotoxínov,podle rôznych autorov: 120, 150,podla niektorých až 300. Netrúfam si napísať presné číslo,stále nové a dalšie sú izolované,chemicky analyzované, toxikologicky overované.Prvý nápor publikácií bol zaznamenaný po izolácii aflatoxínov,no neskôr sa zistilo,že toxické prejavy rôznych poplesnených krmív u hospodárskych zvierat a požívatín u človeka boli písomne zaznamenané v odbornej literatúre už ovela skôr.

Pripomeniem napríklad stachybotryotoxikózy u koní a hos-

podárskych zvierat,alimentárna toxická aleukia u ľudí, tiež iné a ďalšie ochorenia človeka a zvierat,ktoré sa pripisovali/ale aj stále pripisujú/ učinku plesnami kontaminovanej potravy a krmív. Z tejto problematiky vynechávam známe toxíny Claviceps purpurea,ktoré sa dnes využívajú ako terapeutikum.

Z toho,čo sledujeme v problematike mykotoxínov v odbornej literatúre,sa dá priprevit veľa článkov a informácií,rozdelekených do rôznych skupín.

Uvediem napríklad to,čo sa týka mikromycétov:ktoré druhy majú toxické metabolity,ako často sa vyskytujú ich toxické varianty,ako často a v ktorých požívatinách prípadne krmivách sa vyskytujú,kde sa vyskytujú v prostredí,ako dokázať toxinogenitu izolovaného kmeňa in vitro,aké sú podmienky pre produkciu mykotoxínov v prirodzenom prostredí apod.To je jedna veľmi rozsiahla skupina problémov,na ktorých sa podstatnou mierou zúčastnuje práve mykolog svojimi odbornými znalostami pri izolácii,kultivácii mikromycétov,ale najmä pri správnej identifikácii izolovaných kmeňov.Práve v tomto bode sa v odbornej literatúre stretávame s mnohými nepríjemnými omylmi.Práca s kontaminovaným kmeňom,nesprávne identifikovanou kultúrou vedie k rozporom a k dodatočným korektúram.Pritom taxonomovia prichádzajú navyše s novými názormi na názvoslovie mikromycétov.Uvediem napríklad Fusarium nivale kontra Gerlachia nivale,Fusarium moniliforme kontra Fusarium verticillioides,ďalší-Fusarium roseum-je príliš benevolentný názor pre celý rad rôznych druhov rodu Fusarium apod.

Presná identifikácia mikromycétov v krmivách,v požívatinách a potravinárskych surovinách a informácie o výskyte toxinogénnych variant nám podáva základné informácie o potenciálnom výskyte ich mykotoxínov.Pokiaľ vieme,že toxinogénna varianta,prípadne toxinogénny druh sa v podmienkach strednej Európy vyskytuje zriedkavo,alebo celkom ojedinele/napríklad Fusarium sporotrichoides v obilných zrnách/,ke zbytočné,aby sa pozornosť analytikov zamerala na mykotoxín.

Problematikou mykotoxínov sa zaoberajú najmä chemici,patológovia,toxikológovia apod.Tu už mykolog zberá len informácie pre svoju prvoradú,horeuvedenú úlohu.

Chemická analytika niektorých mykotoxínov je do detailov dovedená až do rutinných laboratórií. Týka sa to najmä tých mykotoxínov,u ktorých o toxických účinkoch na organizmus človeka,resp.na hospodársky významné zvieratá nie sú už takmer /a slovo "takmer" silne podčiarkujem/ žiadne pochybnosti.

Sú to najmä aflatoxíny a ochratoxín A.Akútne prejavy intoxikácie aflatoxínami sú dobre preštudované a preto sa s touto problematikou z laboratórneho aspektu v odbornej literatúre stretávame už pomenej.

Zostávajú riešené otázky pokusnej interakcie aflatoxínov a iných mykotoxínov v organizmoch teplokrvných živočíchov.Na veľkých súboroch obyvateľov niektorých krajín,prípadne niektorých zamestnaní sa sledujú štatistickými metódami následky chronického pôsobenia aflatoxínov,ktoré by sa mali/pokiaľ by sa mohli interpretovať výsledky pokusov na laboratórnych zvieratách/ prejavovať u človeka tvorbu malignych novotvarov.Niektoré výsledky dlhodobých pozorování podporujú názory na kancerogenitu aflatoxínov pre človeka.Aflatoxín prešiel všeobecne z výskumných pracovísk do rutinných laboratórií veterinár-

nej a liečebno-preventívnej služby.

Väčšina vyspelých štátov má už stanovené povolené limity aflatoxínov v požívatinách i v krmivách. Stanovené a sledované sú aj v ČSSR. Pritom sa vychádza z poznatkov, že toxigénne varianty kmenov Aspergillus flavus a A. parasiticus a v tejto súvislosti aj aflatoxín sa vyskytujú najmä v požívatinách a v krmivách, ktoré sa k nám importujú z tropických a subtropických krajín. Nevylučuje sa ale možnosť výskytu i v našich domácich komoditách. Tragické pre nás boli následky kontaminácie mliečnych práškov, určené pre výživu detí najmladších vekových kategórií, veľké národohospodárske straty spôsobili intoxikácie hospodárskych zvierat, ale to všetko iba dovtedy, kým táto problematika nebola dostatočne známa. Morfologické znaky aspergilov neumožnujú však diferencovať, či izolovaný toxigénny kmeň je "zahraničného" alebo "domáceho" pôvodu.

O ochratoxíne A sa súdilo, že by mohol byť pôvodcom balkánskej nefropatie u ľudí. Táto hypotéza však zatiaľ nepresvedčila všetkých odborníkov, sú proti nej určité výhrady. Značným prekvapením bol však nález ochratoxínu v obličkách pacientov a v materskom mlieku v Nemeckej spolkovej republike. To kladie dôraz na zvýšenú kontrolu skladovaných cereálií, či už sú určené pre ľudí, alebo pre hospodárske zvieratá. Niektoré penicíliá, ktoré sú hlavnými producentami ochratoxínu A, sú skladiskovými mikromycétami obilných zrn. Ochratoxín A sa môže dostávať do požívatín človeka tiež cestou kontaminovaných orgánov a krvi ošípaných.

Tiež pre ochratoxín A sú stanovené povolené limity. Nami vyšetrované vzorky cereálnií boli dosiaľ negatívne, nízke koncentrácie boli prítomné v slade. V našej práci sme sa však preventívne zamerali na problematiku mikromycétov v obilných zrnách. Podmienky skladovania týchto nutrične dôležitých substrátov nie sú vždy ideálne, mikromycéty "prezradia" úroveň skladovania veľmi rýchlo a jednoznačne.

S patulínom/producentami sú najmä kmene Penicillium expansum/ sú problémy. V tejto problematike sa rozchádzame so snahou konzervárov a najmä záhradkárov lisovať ovocné šťavy zo všetkého, ináč nevyužiteľného, opadaného ovocia. Aj keď nás toxikologické štúdiá o jedovatosti patulínu zatiaľ nie veľmi presvedčajú, vieme, že opadané ovocie je kontaminované rôznymi saprofytickými i parazitickými mikromycéty, ktoré v tomto substráte nachádzajú podmienky pre produkciu sekundárnych metabolitov. Jablčné výrobky určené pre deti sú, okrem limitov patulínu, chránené tiež normou, podľa ktorej môžu byť vyrábané iba zo surovín 1. akostnej triedy. Prítomnosť patulínu, ktorá sa dokázala v niektorých týchto našich výrobkoch však naznačila, že kontrolovať sa stále musí. Patulínom kontaminované jablčné dreňe, pôvodne určené pre deti, boli vyradené z predaja.

Ťažko sa dá odpovedať na otázku, ako sa má prax vysporiadať s ďalšími mykotoxínmi: zearalenonom, trichotecénami, početnými toxínmi alternárií, aspergilov, penicílií apod. Aj keď vieme veľa o týchto mykotoxínoch z výskumu, iba niekoľko štátov stanovilo povolené limity. Dotýka sa to konkrétne T-2 toxínu, deoxynivalenolu a zearalenonu, iných ďalších mykotoxínov sa to nedotýka. Do určitej miery sa môžeme spoľahnúť na normy požívatín a na mikrobiologické požiadavky uvedené v nich. Vo

väčšine noriem sa uvádza, okrem iného, aj povolený počet "plesní" v grame výrobku. Vyraďujú sa potravinárske suroviny a požívatiny senzoricky znehodnotené mikromycétami, tam nie je potrebné žiadne ďalšie špeciálne vyšetrenie.

V ďalších kapitolách by sme sa mohli venovať otázkam

-odberu vzoriek na stanovenie mykotoxínov/mykotoxíny nie sú v substráte rovnomerne rozptýlené, tiež podmienky difúzie týchto metabolitov do prostredia sú rôzne/,

-citlivých analytických metód a detekčným limitom jednotlivých metód /mykotoxíny sú vo vzorkách v mikrogramových a nanogramových množstvách/,

-reprodukovateľnosti analýz/odchylky jednotlivých výsledkov vyšetrenia referenčných vzoriek majú často veľký rozptyl, aj keď boli vzorky analyzované skúsenými pracovníkmi a v dobre vybavených laboratóriách/,

-nešpecificky pozitívnym nálezom/najmä pomocou RIA metód, ktoré sa síce odporúčajú pre screeningové vyšetrenie veľkého počtu vzoriek; pozitívne reagujúce vzorky sa však musia overovať niektorou z klasických metód. Často sa však stretávame s publikovanými článkami, ktoré overenie klasickou metódou zanedbávajú. Takto sa vytvárajú falošné epidemiologické prehľady o výskyte napríklad aflatoxínu v orgánoch našich hospodársky významných zvierat/,

-mikrobiologických a biologických metód detekcie mykotoxínov,

-prenosu mykotoxínov z krmiva do orgánov hospodárskych zvierat, a potom do požívatín človeka,

-stability mykotoxínov počas kulinárnych úprav požívatín apod.

Bolo by možné spomenúť tiež značné národohospodárske straty v dôsledku prítomnosti mykotoxínov v rôznych substrátoch. Napríklad v súvislosti s kontaminovanými arašídami a arašidovými pokrutinami sú týmito stratami postihované hlavne africké štáty, pre ktoré príjmy za arašídy boli a sú dôležitou súčasťou ich finančného rozpočtu. Budujú sa závody na detoxikáciu arašídov. Ani u nás nebolo možné zaradiť cereálie niektorých oblastí v jednom klimaticky nepriaznivom roku do potravinového retazca, a to v dôsledku napadnutia obilných zŕn zárodkami rodu Fusarium.

Zaujímavé sú otázky degradácie mykotoxínov a toxicity degradačných produktov. Existujú mikroorganizmy, ktoré sekundárne metabolity vláknitých mikromycetov, ktoré človek zo svojho pohľadu nazval mykotoxínmi, rýchlo metabolizujú, rozkladajú, využívajú vo svojom metabolizme. Napríklad mikroflóra bachora prežúvavcov rýchlo hydrolyzuje ochratoxín A, dôsledkom toho nedochádza u prežúvavcov k intoxikácií ochratoxínom A. Aflatoxín, okrem iných mikroorganizmov, je degradovaný in vitro po určitej dobe vlastným mycéliom produkčného kmeňa. Na degradáciu patulínu sa podieľa Saccharomyces cerevisiae počas alkoholového kvasenia kontaminovanej šťavy apod.

Človek má proti mykotoxínom v prírode svojich spojencov. A to je to vysvetlenie, prečo napriek značnému zastúpeniu mikromycétov v prostredí nevymrel človek ako druh. Musí sa ale tiež vedieť aktívne brániť, a to pomocou podrobných znalostí o výskyte, toxicite, metódach analýzy týchto zaujímavých, ale zdravotne veľmi významných metabolitov vláknitých mikromycétov.

Zdenka J e s e n s k á: Mykotoxine-die gegenwärtige Ansicht des Mykologen-Ärztin.

Es werden Erkenntnisse über Mykotoxine aus der Sicht der gegenwärtigen Praxis vor allem des hygienischen Dienstes kurz angeführt. Es handelt sich besonders um die Problatik des Aflatoxins, Ochratoxins A, Patulins, der mikrobiologischen Diagnostik von Mikromyzeten, zulässiger Grenzwerte in den Nahrungsmitteln, der Degradation von Mykotoxinen, und dgl.

Galactomyces geotrichum (Butler et Petersen) Redhead et Malloch

Petr F r a g n e r

V rozlišování některých mikroskopických hub dochází k tak převratným změnám, že mnohé monografie se stávají během několika málo let po taxonomické stránce zcela zastaralé, někdy dokonce dříve, než byly vytištěny.

Imperfektní druh Geotrichum candidum Link 1809, dodnes ještě občas nesprávně uváděný pod pozdějšími synonymy Oidium lactis Fresenius 1850 nebo Oospora lactis /Fres./ Saccardo 1886, dostal perfektní protějšek v údajně askosporovém druhu Endomyces lactis /Fres./ Windisch 1951. Útvary pozorované Windischem nebyly později hodnoceny jako askospory a tím byla existence perfektního stadia na dvacet let zpochybněna. Teprve ojedinělý nález podivných askospor znovu oživil představy teleomorfy pod jménem Endomyces geotrichum Butler et Petersen 1972 /Mycologia 64:365-374/. Podle J.A.von Arxe /1972/, který studoval dva askogenní kmeny, se vřecka tvoří přímo na hyfách nebo jejich větvích, zřídka na dvou kopulujících gametangiových vláknech. Vřecka jsou široce kyjovitá nebo vejčitá, 7-10x6-8 um a často zůstávají nezralá. Dozrají-li, obsahují po jedné spoře. Tyto askospory jsou oválné nebo skoro kulovité, 5-8,5x4-7 um, obklopené nepravidelnou, rýhovanou pochvou.

V novější době je teleomorfa od Geotrichum candidum nazývána Galactomyces geotrichum /Butler et Petersen/ Redhead et Malloch.

V minulosti byly popsány desítky druhů rodu Geotrichum, většinou od G.candidum Link těžko rozlišitelných, které s ním byly četnými autory hromadně ztotožňovány. Teprve v novější době uvádějí Butler et al./1988/ spolehlivé rozlišení Galactomyces geotrichum, G.citri-aurantii a G.reessii podle asimilačních zkoušek /citrát, ribitol, D-manitol, L-arabitol, D-ribóza a sorbóza/.

G.candidum se pravidelně vyskytovalo ve tvarohu a tvarohových sýrech /tzv. "mléčná plíseň"/, připravených podomácku i průmyslově a druhotně též v různých dalších mlékárenských výrobcích. Poněvadž jde o druh pro člověka podmíněně patogenní, snažily se mlékárenské výrobny - pod tlakem hygienických orgánů a na podkladě našich nálezů /Fragner 1958, 1959/ - odstranit G.candidum /a jiné kvasinky/ pasteurizací některých produktů, což se jim podařilo. Dnešní tvarohové pomazán-

ky a četné další tvarohové výrobky, dokonale uzavírané v malých, umělohmotných nádobkách, již G.candidum neobsahují!

Údaje staršího data o onemocněních člověka musíme hodnotit velmi kriticky, poněvadž náhodné nálezy bývaly často považovány za agens a poněvadž G.candidum bylo také zaměňováno s některými druhy rodu Trichosporon Behrend.

V novější době byly popsány geotrichózy ústní dutiny, močového a trávicího traktu, fungémie a septikémie, diseminovaná onemocnění často při karcinomu, leukémii, alkoholismu, po dlouhodobém podávání kortikoidů atd. Za vzácné se považují podkožní mycetom o bílých zrnech a geotrichoza kštice. Postižení plic a bronchů jsou méně hojná, než se dříve soudilo. Střevní geotrichózy se vyskytují také u nás.

Literatura

Arx von J.A./1972/: On Endomyces, Endomycopsis and related yeast-like fungi. A.V.Leeuwenhoek 38:289-309. - Butler E., Fogle D. et Miranda M./1988/: Galactomyces citri-aurantii a newly found teleomorph of Geotrichum citri-aurantii the cause of sour rot of citrus fruit. Mycotaxon, Ithaca, 33:197-212. - Fragner P./1958/: Endomyces lactis Windisch 1951 /Geotrichum candidum Link 1809, Oospora lactis /Fresen.1852/ Sacc.1886. Čes.Mykol., Praha, 12:157-162. - Fragner P./1959/: Pathogenní kvasinky v mlékárenském průmyslu. Čes.Mykol., Praha, 13:160-163. - Fragner P./1984/: Malá lékařská mykologie, Pp.190, Avicenum, Praha.

Petr F r a g n e r : Galactomyces geotrichum /Butler et Petersen/ Redhead et Malloch. /Review./

Krátká sdělení

VÍCEČETNÁ EMBRYA VE VAJÍČKU HADOVKY SMRDUTÉ

Ve všech literárních mykologických pramenech je popisována hadovka smrdutá /Phallus impudicus L./ jak v dospělosti, tak i ve stádiu vajíčka s jedním nosičem/třeněm/ a kloboučkem s těřichem. V poslední době/zejména v r.1988/ byly nalezeny teratologické novotvary u hadovky v podobě "siamských dvojčat" a "trojčat". V letošním roce/od 3.-12.8.1989/ se mi podařilo nalézt blízko Ročova/okr.Louny/ v rokli Rásochy čarodějný kruh hadovek s 24 exempláři této zajímavé houby. Z nich vyrostlo 19 hadovek normálních, 2 dvojčata a 3 trojčata. Jedno dvojče a trojče se mi podařilo vyfotografovat ve stádiu vajíčka po jeho rozříznutí/viz připojená kresba/. U hadovek v čarovném kruhu je překvapující, že z tak malého počtu/24/ byla 2 dvojčata a 3 trojčata. Při dlouholetých sběrech v minulých letech je pravděpodobnost nálezu pomnožené hadovky velmi nepatrná/1 abnormita na několik set jedinců/.. V případě čarovného kruhu je procento pravděpodobnosti velmi vysoké. Šlo tu zřejmě o genetické pomnožení zárodku ve vajíčku stejného mycelia.

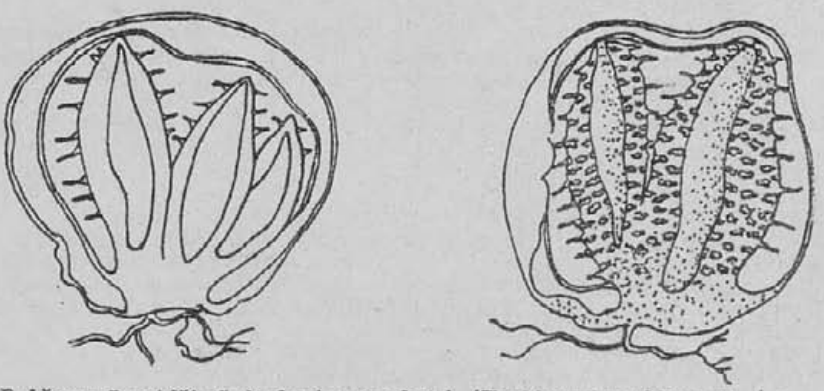

Průřezy "vajíčky" hadovky smrduté /Phallus impudicus L./ : vlevo trojče,vpravo dvojče /část.schematizováno/.

Doposud jsem sledoval enomálie v růstu hadovek,které byly vždy nápadné svojí zrůdností,tedy nenormálním růstem. V případě čarovného kruhu jde o zajímavé případy růstu hadovky,které-ať jsou nápadné-nejsou novotvary,ale spíše ještě neznámé možnosti v růstu a biologii hadovky vůbec.Lze tedy souhrnně říci,že dokumentovaná embrya ve vajíčku hadovky jsou dvojčata a trojčata,která jsou sice vzácnějším,ale normálním zjevem v její biologii.

Josef H o u d a

Zprávy o akcích - programy

10.KONGRES EVROPSKÝCH MYKOLOGŮ V TALLINNU /ESTONSKÁ SSR/ 21.-25.VIII.1989 /Dokončení/. Dne 17.VIII.1989 jsme za doprovodu ředitele rezervace navštívili státní přírodní rezervaci Nigula,která leží na JJV od Pärnu poblíž hranic s Lotyšskem.Vlastní rezervace má plochu 2771 ha,z čehož tvoří vlastní rašeliniště část o ploše 2341 ha,ochranné pásmo rezervace pak zabírá plochu 2150 ha. Asi 700 ha/vevlastní rezervaci i ochranném pásmu/ tvoří smíšené porosty/háje/ s převahou listnáčů/jilmy,jasany,osiky,bříza,na vlhčích místech i olše/ a smrkem,ojediněle i borovicí lesní.Do jednoho z těchto porostů,který byl ponechán bez zásahu člověka/tedy s řadou odumřelých i padlých kmenů/ vedla i prvá část naší exkurze.Mykoflora zde byla pestrá a poměrně bohatá na terrestrické i lignikolní houby,pro nedostatek místa lze/jakožto i v dalším/ uvést jen některé zajímavější a významné druhy , které zde byly sbírány. Uváděny jsou zde především druhy, které jsme sbírali s dr.Kotlabou/většinou jsme chodili společně,a sběry dalších účastníků,pokud se nám je podařilo podchytit.

Na této lokalitě to byly zejména: Mycena niveipes, Mycena pelianthina, Marasmius cohaerens, Cystolepiota seminuda, Delicatula integrella, Melanoleuca verrucipes, Lactarius obscuratus, Leccinum holopus, Polyporus badius, Phellinus tremulae, Amylostereum areolatum, Helvella villosa aj. Sběr dr. F. Kotlaby/Hypholoma subviride/ a můj/Baeospora myriadophylla - na listnáči!/ byly dle vyjádření dr. K. Kalameese první nálezy pro Estonsko.

V další části exkurze jsme navštívili SSZ okraj vlastního rašeliniště, které se směrem k centrální části poněkud zvedá. Velká plocha rašelinníků s porostem klikvy/Oxycoccus palustris/, vlochaní/Vaccinium macrocarpum, V. uliginosum/, kvetoucí kyhanky/Andromeda polifolia/, šichy/Empetrum nigrum/, rojovníku/Ledum palustre/, suchopýru/Eriophorum vaginatum/ aj. je jen řídce porostlá zakrslými borovicemi a břízkami. Typické bulty a šlenky střídají roztroušené malé vodní plochy/okna/ s hloubkou 2-3 m, proto pohyb zde není snadný a bezpečný. Z nehojné mykoflory tapické pro rašeliniště byly zde zaznamenány: Dermocybe palustris, Hypholoma udum, Galerina paludosa, G. sphagnorum, Russula emetica, R. aquosa, Mycena cf. megaspora, Entoloma jubatum, Leccinum griseum/=L. variicolor/ aj. Za zmínku stojí i skutečnost, že na části rašeliniště se uměle kultivuje klikva pro konzervárenské zpracování. Na těchto "plantážích" je údajně nutno vždy po několika letech "opálit" povrch spalováním nastlané slámy, aby se produkce udržela na požadované výši. Nevím, zda jsem výkladu dobře rozumněl, domnívám se ale, že tento postup zaručuje přísun nutných minerálních látek do jinak minerálními chudého rašeliniště.

V přestávce před závěrečnou částí exkurze jsme navštívili kolchoz v Tali, kde jsme v závodní jídelně měli obědvat. Velké parno/kolem 26°C/ by si žádalo spíše lehký lunch, zde nás však čekaly gargantuovské porce hodné tak Mistrů vysokých sklizní. Již jen polévka s uzeným masem, zeleninou, bramborem, kyselými okurkami a rajčaty by zcela postačila k nasycení zástupů - nebylo však možné milé hostitele urazit, a tak jsme museli zkonzumovat alespoň většinu z dalších chodů, skládajících se ze 4 párků s bramborem, zelím, rajčaty a okurkami a dezertu s šlehaným tvarohem, želé s švestkovým kompotem a šlehačkou. K tomu džbány s chladným, ale trochu přesládlým sokem.

Poslední část exkurze tohoto dne nás zavedla na jižní okraj rašeliniště, kde na břehu jezera /plocha 18 ha, hloubka až 6 m/ stojí malé muzeum rezervace. Pás smíšeného lesa s převahou břízy a osik zde odděluje rezervaci od okolních pastvin a zemědělské půdy. Čerstvý vítr, tak příjemný v parné dny, romanticky vlnil černou rašelinnou vodu jezera, když jsme postupovali kol jeho břehu po hatích hloubějí do rezervace. Tento okraj je podstatně méně vlhký než ten, který jsme navštívili dopoledne, což je patrné i na vzrůstu bříz, borovic a smrků a také na tom, že zde dominuje vřes /Calluna vulgaris/. Jeho medová vůně nás provázela po celou dobu návštěvy této části, dokonce i déle, protože kytička kvetoucího vřesu, kterou jsem manželce odtud přivezl, voní ve vázičce tak dodnes. Mezi vřesem rostly i borůvky/Vaccinium myrtillus/ a brusinky/ V. vitis-idaea/, na vlhčích místech pak bylo možno nalézti všechny tři druhy rosnatek/Drosera rotundifolia, D. anglica a D. intermedia /a ostatní floru rašelinišť, jejíž výčet jsme uvedl

výše. Kromě druhů zaznamenaných na rašeliništi již dopoledne zde byly ještě: Amanita fulva, Leccinum holopus, Russula decolorans, Russula claroflava, Cortinarius armillatus, Lactarius pubescens, ve smíšeném lese na přístupu i Tricholomopsis decora, Pluteus hispidulus, Pholiota astragalina, na pastvisku pak Entoloma linkii a Entoloma serrulatum.

Po pozdní večeři byl do noci zpracováván a popisován nasbíraný materiál, takže jsme se ukládali dost pozdě; ještě hodinu po půlnoci se před hotelem hlučně bavila skupina mladých turistů z NDR, opilých však nejvýše svým mládím / vodka zde stála asi trojnásobek naší ceny, pivo a víno nebyly vůbec v prodeji/.

Svěží a slunné ráno 18. srpna nedalo mnoho nahradit z nedospané noci, a již se odjíždělo na další celodenní exkurzi, která směřovala opět na jih s jihovýchod od Pärnu. Na programu byla opět návštěva tří lokalit. Nejdříve to byly smíšené porosty u Surju/borovice lesní, bříza, osika, místy smrk, na ojedinělých místech i dub, na podmáčených plochách pak olše a vrby/ místy s porostem rašeliníku. Sběry makromycetů proto odpovídaly těmto podmínkám a prostředí. Kromě běžnějších druhů podmáčených porostů a suchých borů zde byly sbírány např. Leccinum holopus, Hebeloma longicaudum, Inocybe napipes, Naucoria scolecina, Lactarius pubescens aj., z lignikolních druhů Phellinus populicola, P. tremulae, P. pini, Inonotus rheades, I. obliquus/imperfektní ale i perfektní plodnice/, Trametes multiforme, Clavicorona pyxidata, Tricholomopsis decora, Pholiota astragalina, Hypholoma subviride, Cytidia salicina a Phellinus punctatus/ona poslední druhy na Salix/ apod.; rovněž však druhy, které se u nás vyskytují spíše v teplejších porostech /dubinách/ jako Amanita phalloides var. alba, Boletus luridus, Inocybe bongardii, Volvariella hypopitis aj.

Další zastávkou bylo Oranjbe-výletní místo na břehu moře s písečnými dunami s porostem borovic, břízy a javorů, písečnou až oblázkovitou pláží a hluboce zařízlým korytem potoka ústícího do moře. Zde ve vlhčím prostředí rostou především olše, jilmy a další listnáče, z hub zde byl sbírán Gyrodon lividus, Hypsizygus tessulatus, Pluteus leoninus a Lactarius omphaliformis aj. V suchém boru pak Geastrum minimum, Bovista tomentosa, Hygrophoropsis aurantiaca var. atrotomentosum, na listech javorů byla hojná Rhytisma acerinum a v písečných dunách Inocybe serotina. Krásná počasí a teplo mne zlákaly i k rychlému osvěžení v nevalně čisté vodě Baltu.

Třetí zastávka byla u písečné duny/necelých 40 m, nejvyšší v Estonsku/ porostlé borovicí lesní, vřesem a pozemními lišejníky/Cladonia sp./ v Rannaimetsa. Z hub zde byly sbírány mykorrhizní průvodci borovice jako Suillus granulatus, S. luteus, Chroogomphus rutilus, z lignikolních druhů pak Postia leucomalella, Antrodia sinuosa a Paxillus panuoides. Pod dunou se rozkládalo opět rozsáhlé vrchoviště s borovicí a břízou, kde byly hojné holubinky jako Russula decolorans, R. claroflava, R. paludosa a R. emetica, ryzec Lactarius helvus a kozáci Leccinum scabrum a L. holopus. Dalšími účastníky byl přinesen i Gyrodon cyanescens, Scleroderma citrinum, Suillus variegatus, Amanita citrina a zajímavá muchomůrka, pravděpodobně Amanita eliae.

Při návratu do Pärnu jsme se zastavili ještě u pomátníku prvního presidenta Estonska K. Pätse, který byl postaven na

místě jeho někdejšího rodného domu v r.1939,po jeho odstranění v r.1940 byl v letošním roce znovuvybudován.Večer byl opět věnován zpracování materiálu,únava a kliďná noc se postaraly o spánek až do bílého rána.Po vzoru Bobka,jednoho z obou legendárních králíků z klobouku,se mně ráno za teplého pelíšku nejen nechtělo,ale bojkotoval jsem i ranní rozcvičku Františka/dr.Kotleby/,se kterým jsme sdílel pokoj v dvouhlasém souzvuku a souladu/já chrápu a on si povádá ze spaní/. Vyskočil jsem až před snídaní,kdy jsem chtěl pokusit si zakoupit elektronický "budalnik" náhradou za dovezený v r.1985 z Norska,který již vypověděl službu.Bohužel nápisy "Inventura" na jednom a "Dovolená" na druhém krámku mně nemile připomněly domov.Uspěl jsem jen v lékárně s nákupem extraktu z kořene "ďáblova keříku" Eleutherococcus senticosus Maxim původem z Dálného východu,který má výrazně tonizující účinky,zvyšuje duševní i tělesnou kondici,normalizuje krevní tlak a zvyšuje odolnost vůči nachlazení a stressu.O jeho účinku jsem se mohl přesvědčit již před lety na tomto přípravku zakoupeném v Bulharsku,kam byl dovážen.Užívají jej ostatně i sovětští kosmonauti k snížení vlivu přetížení a beztíže.

Jentaktak jsem stačil posnídat a odjížděli jsme na další exkurze dne 19.srpna.Nejdříve jsme se zastavili v Kalli severovýchodně od Pärnu,v travnaté dubině s roztroušenými osikami,břízami,keři lísky a jalovce a četnými travnatými plochami.Převládaly zde lignikolní druhy jako Phellinus tremulae, Trametes multicolor,Phellinus punctatus,Eichleria deglubens, Amylostereum laevigatum/na Juniperus/,Stromatoscypha fimbriatum,Polyporus melanopus,Clavicorona /=Artomyces/ pyxidata,Mycena acicula,Micromphale foetidum,Entoloma byssisedum,Pluteus petasatus,byl zde však sbírán i Boletus reticulatus,Boletus luridus,Cortinarius crocolitus,Russula aurata,Cantharellus pallens a na pastvisku na kravincích Coprinus niveus a Coprobia granulata. Na další zastávce v Mikrli jsme se zastavili nejdříve u kostela z 13.století,který je právě restaurován; tato okolnost nám umožnila vypůjčit si žebřík ku sběru druhu Climacodon septentrionalis/šinedolvník severský/ na starých kmenech několika javorů/Acer platanoides/ u kostela. Přírodní rezervace v Mikhli je tvořena porostem starých dubů/Quercus robur/ s keři lísky a roztroušenými břízami.Z pozemních druhů zde rostly:Hydnum rufescens,Inocybe bongardii, Inocybe pyriodora,Boletus reticulatus,B.luridus,Lactarius hortensis,Cantharellus pallens,C.melanoxerox,Peziza succosa, na dřevě Dichomitus campestris/na Corylus/,Fistulina hepatica,Clavicorona pyxidata,Hypholoma subviride.Simocybe sumptuosa aj.

Poslední zastávka tohoto dne byla v Paatsalu u moře,kde se nachází čistý porost jalovce Juniperus communis na ploše asi 15 ha,a na vápencovém podkladu.Sobotní večer využívalo několik místních výletníků ke sběru ostružin/Rubus caesius/, kterými je porost jalovce zejména na okrajích prostoupen. Průnik porostem je proto značně obtížný,i když travnaté a mechem porostlé mýtinky zajisté skýtají příznivé prostředí pro růst drobnějších druhů rodu Hygrocybe,Entoloma aj.,což potvrdili i přítomní estonští mykologové,kteří zde zaznamenali více jak 50 druhů z obou zmíněných rodů.Pro nepříznivé podmínky/sucho/ však jsme zde mohli najít pouze Entoloma huijsmannii,E.incanum,E.mougeotii a dvě další závojenky,dále

pak Hygrocybe vitellina a Amylostereum laevigatum/na Juniperus/. Při návratu do Pärnu jsme mohli pozorovat i rekultivaci zemědělské půdy vybíráním velkých valounů na smyk a ukládání jich vprostřed pole.

Poslední večer v Pärnu jsme strávili přátelským posezením se skleničkou/víc nebylo/ v ruce. Ráno 20.8. jsme se při návratu do Tallinnu ještě zastavili ve smrčině s borovicí a jalovcem u Märjamaa. Přes značné sucho jsme zde zaznamenali např. Inocybe cervicolor, Pholiota decussata, Lentinellus castoreus/na Picea/, Onnia tomentosa, Amylostereum laevigatum aj. Po pozdním obědě v Tallinnu jsme se s J. Moravcem přesunuli do hostovských pokojů AN na okraji města. Večer se pro účastníky kongresu konal ještě komorní koncert v muzejním sále kostela Miguliste.

V pondělí 21.8. v 10 hod. byl zahájen úvodním ceremoniá - lem vlastní kongres, bylo zvoleno předsednictvo, stálý výbor, kde Československo zastupoval dr. F. Kotlaba a podány informace o programu. V hlavních přednáškách pak D. L. Hawksworth /GB/ hovořil o problémech nomenklatury a nutnosti zpracování indexu jmen hub, dále pak R. Aegerer/D/ přednesl velice zajímavý příspěvek k systematickým aspektům ektomykorrhizy; zejména mne pak zaujala ta část, kde bylo demonstrováno chování mycelia druhů rodu Chroogomphus, který sice sám o sobě tvoří pouze endomykorrhizu, avšak za přítomnosti rhizoidů, tvořených zástupci rodu Suillus nebo Rhizopogon, těmito prorůstá a podílí se na společné tvorbě mykorrhizy. Během přestávky na kávu mohli účastníci využít k nákupu mykologické literatury z SSSR nebo u zvláštní poštovní přepážky k nákupu celin a získání zvláštního razítka-vše s motivy hub a emblémem 10. CEM.

Po přestávce následovala přednáška E. Arnoldse/NL/ o ochraně hub v Evropě a po obědě sympozium A "Ochrana hub", kde byla přednesena i zajímavá zpráva F. Kotlaby a P. Lizoně o ochraně makromycetů v Československu. Bohužel většina dalších příspěvků k této problematice byla kompilativního, všeobecného a dosti povrchního charakteru. Na sympozium pak navazovalo otevřené zasedání Evropského komitétu pro ochranu hub.

V úterý 22.8. byla celodenní kongresová exkurze do Národního parku Lahemaa v severním Estonsku. Byl to, bohužel, trochu "černý den", selhalo setkání vedoucího našeho autobusu dr. A. Taitviira se strážcem parku, takže místo dopolední exkurze jsme ztrávili v autobusu hledáním průvodce. Nezbylo než jet k místu oběda ve Vosu/na pobřeží/, ale přece jen jsme si vynutili asi 20 minut zastávky v jehličnatém lese/smrk, borovice a ojediněle bříza/. Bylo to však jako "zjevení praktického houbaře": v krásném, ne příliš hustém porostu, jehož půdu pokrýval koberec pukléřek/Cladonia arctica ?/, mechů a rašeliníků nás vítala záplava hub: statné hřiby smrkové/Boletus edulis/, žluté houby lišek/Cantharellus cibarius/, sluk/Rozites caperata/, žluté klouzky/Suillus luteus, S. granulatus a S. variegatus/, roztoušené skvrny holubinek/Russula decolorans, R. olivacea, R. paludosa a R. vinosa/, ryzců/L. rufus, L. necator, L. glyciosmus, L. fuscus a L. helvus/a štíhlé plodnice kozáků /Leccinum scabrum, L. holopus/, takže "pro vědu" zde zbývaly jen nemnohé druhy pavučinců. Celkový obraz na naše poměry působil až neskutečně, sad i trochu "kýčovitě". Ale i takové byly kdysi lesy u nás.

Po obědě ve Vosu s několika zotavovnami a krásnou pláží

jsme se ještě zastavili u Altea, kde jsme sbírali ve smíšeném, převážně smrkovém porostu a olšině kolem potoka např.: Armillaria cepistipes f. pseudobulbosa/Alnus/, Inocybe hystrix, Agaricus essettii, Lactarius resimus/teste M. Korhonen/, Creolophus cirrhatus/Acer/, Tylopilus felleus/druh z Červené knihy SSSR/, Gloeophyllum abietinum, Amanita fulva, Pluteus pouzarianus/na Picea/, Pholiota flammans, Hydnum rufescens, na starém ohništi Geopyxis carbonaria, Rhizina undulata, Peziza micheli a Tephrocybe carnonaria. Cestou zpět jsme navštívili ještě parky zámečků v Sagadi a Palmse, kde si na své přišli zejména specialisté na diskomycety/Helotium fructigenum, Peziza succosa, Octospora sp. cf. wrightii, Trichophaea woolhopeia aj./

Ve středu 23.8. jsem instaloval své postery/Vyšší houby v kulturách okurek velkoplošného skleníku; Dochází k oživení jedle?/ a výstavku novoročenek/PF/ s motivy hub od mykologů z Československa a světa. Postery vzbudily živý zájem a diskusi a byly dobře přijaty; výstavka novoročenek zpestřila výstavku některých dalších objektů/pošt. známek, prospektů a projektů publikací/, a prof. Parmasto je označil za "bonbónek akce". V přednáškovém sále probíhaly současně další přednášky, ve kterých hovořila A.D. Buchalo/SSSR/ o kultivaci basidiomycetů s cílem získat krmnou hmotu, D.W. Minter/GB/ o úloze počítačové databáze v ochraně hub a A. Bresinsky/D/ k speciaci u lignikolních Aphyllophorales. Odpoledně proběhla souběžně dvě sympozia: C-k taxonomii Agaricales a D.-k taxonomii Discomycetes. Z řady příspěvků prvého zaujaly zejména příspěvky B. Senn-Irlétové/CH/ k taxonomii rodu Crepidotus, A.J. Kovalenka/SSSR/ k taxonomii čel. Hygrophoraceae, M.E. Nordeloosa/NL/ o mykogeografii rodu Entoloma, H. Kreisela/NDR/ o Tricholoma populinum a jejích účinných látkách a další,

Před večerní recepcí jsme mohli být svědky klidné a důstojné manifestace k 50. výročí podepsání paktu Ribbentrop-Molotov o rozdělení sfér zájmů. Z hlavního náměstí v Tallinnu vycházel lidský řetěz, který tvořilo asi 800.000 lidí přes lotyšskou Rigu až do litevského Vilniusu, celou akci jsme znovu viděli následujícího dne v hotelu ve finské televizi. Vlastní recepce se uskutečnila v krásném zrcadlovém sále restaurace v staré části Tallinnu. Slavnostní přípitek šampaňským pronesl prof. Parmasto a všichni jsme si připili na další rozvoj a úspěchy mykologické vědy, a také na přátelství a spolupráci nejen všech mykologů, ale i lidí celého světa. Pikantní chutovky a zákusky vytvořily dobrý podklad pro několik soukromých přípitků, kterými jsme děkovali a přáli vše dobré našim milým hostitelům a dalším přátelům.

Příjemná atmosféra, družnost a snad i slza gruzínáku mne vprovokovaly k dotazu na dřívějšího hostitele 9. CEM v Oslo dr. Ryvardena na problém, který mně již dlouho vrtal hlavou. Během společné večeře na universitě v Oslo-Blindern/ tedy v prakticky prohibičním Norsku/ jsme byli častováni jelovcovou a kmínkou, obě nalévané z velkých demižonů-zda to tedy nebyla "home made?" „No, it was university made!" zněla odpověď.

Poslední den kongresu 24.8. proběhla současně sympozia B "Vyšší houby v biotechnologiích" a E "Osobní počítače v mykologii". Okrajově jsem se zúčastnil jen druhého, kde byly diskutovány možnosti využití počítačů při taxonomických analýzách, zpracování synoptických klíčů, rejstříků, bibliografie a evidence/herbářové položky, mapy rozšíření a pod./.

Zájemci mohli navštívit i výstavku hub/cca 120 druhů/ v Estonském přírodovědeckém muzeu.Drobné nákupy dárků za vydatné tlumočnické pomoci dr.Kalameese jsme úspěšně zvládli,zčásti za prudkého lijáku,vodopádů ze střech a potoků na dláždění starého města.V podvečer byl pak 10.CEM zakončen.Stálý výbor oznámil,že na pozvání mykologů Velké Vritánie bude 11. CEM uspořádán v r.1992 v Kew,plenární zasedání po krátké diskusi schválilo závěrečnou rezoluci a přítomní srdečně poděkovali hostitelům a všem,kteří se na úspěšné přípravě a organizaci kongresu podíleli.Zvláštní dík patřil pak prof.E. Parmastovi a jeho choti; troufám si tvrdit,že bez jeho iniciativy,obětavostii a organizačního vypětí by 10.CEM nemohl být ani realizován.

Pátek 25.8.byl již ve znamení odjezdů.Část účastníků odjížděla na pokongresové exkurze,část na návštěvu botanické zahrady v Tallinnu,ostatní pak již do vlasti.Časný odlet do Moskvy mě donutil využít pohostinství dr.F.Kotlaby a dr.J. Hlaváčka a nouzově přečkat několik nočních hodin v jejich hotelu,abych se mohl vůbec včas na letiště dostat.Jinak vše probíhalo již bez problémů,čekání v Moskvě jsme si osladili šálky kávy.Když nám ji číšnice nalévala,skoro spiklenecky špitla,že nám ji nechala udělat "evropejskuju".Bylo to turecká,a snad proto nám pomohla se snadněji vrátit do reality našich dnešních dnů...

Co ještě dodat,jak zhodnotit celou akci.Vlastní kongres je příležitostí k poznání některých nových trendů a výsledků bádání,avšak především je záležitostí společenskou,dává příležitost upevnit stávající a navázat nové kontakty,nová přátelství.Byl jsem rád,že jsem měl příležitosti poznat zajímavou zem,zajímavé a dobré lidi,jejich kulturu a prostředí v němž žijí.Nemohu říci,že bych poznal mnoho pro mne nových druhů hub,ale zato některé poznatky o zeměpisném rozšíření, životním prostředí a substrátech řady vzácných druhů byly pro mne velmi cenné.Tak např.některé druhy,které u nás nalézáme vzácně na ležících kmenech jedlí v jedlobukových porostech pralesního charakteru,ve vyšších zeměpisných šířkách rostou i na zcela odlišných substrátech.Lesní porosty a další biotopy v Estonsku/s výjimkou znečištěného Baltu/ zdají se být jen zcela nepatrně narušeny imisemi a skýtají tak obraz nenarušeného životního prostředí,které pro mne bylo bohužel poněkud nostalgickou reminiscencí na léta,kdy jsem se houbami začal vážněji zabývat.

Jan K u t h a n

MYKOFLORISTICKÁ INVENTARIZACE CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ SLOVENSKA. Území severního a východního Slovenska náleží z hlediska poznání mykoflory k dosud málo prozkoumaným částem naší republiky. Personální změny ve vedení Tatranského národního parku přinesly zásadní změny v přístupu:místo byrokratických postojů ochotu a zájem spolupracovat na dosud opomíjeném mykologickém průzkumu.

V roce 1989 probíhalo na území TANAPu jednak sledování výskytu a změn mykoflory na 12 stálých plochách,položených na 4 transektech,které byly vytýčeny v Západních,Vysokých a Belanských Tatrách;zmíněné stálé plochy jsou současně komplexně zkoumány a sledovány v rámci průzkumu poškození tatranských porostů imisemi.Na výzkumu se podílel zejména R.Fellner,J.Landa,F.Soukup,J.Kuthan a další.Na sledovaných plochách

i mimo ně byla zaznamenána řada vzácných a zajímavých druhů, např. Suillus sibiricus ssp. helveticus, Suillus plorans, Gomphus clavatus, Bankera violascens aj. Současně byla zahájena mykofloristická inventarizace /zatím ne čtyřech z dvanácti ploch/ na území, která byla vyhlášena jako státní přírodní rezervace nebo jsou k vyhlášení navrhovaná. Jedná se skoro výlučně o podmáčené porosty/smrčiny, olšiny i smíšené/, které leží v oblasti od Tatranské Štrby až po Javorinu. Průzkum prováděl převážně J. Kuthan, dvě území byla navštívena hromadně i účastníky akce mykologické subkomise Slovenského zväzu ochráncov prírody a krajiny v Bratislavě v září r. 1989.

Soustavná mykofloristická inventarizace přírodních rezervací a dalších charakteristických porostů probíhá i na území CHKO Východné Karpaty. Dík pochopení a obětavosti vedení CHKO jsou již druhým rokem lokality navštěvovány a bylo zde určeno, dokladováno či zaznamenáno již několik set druhů, z nichž některé druhy jsou prvními nálezy pro Československo resp. pro Slovensko. Na práci se kromě J. Kuthana podílejí i další osoby, zejména J. Lazebníček, V. Antonín, P. Vampola, a je čerpáno i z dřívějších sběrů, dokladovaných F. Kotlabou, Z. Pouzarem, K. Kultem aj. Záměrem je zpracování regionální mykoflory Bukovských vrchů. Zájem o mykofloristickou inventarizaci stávajících a připravovaných přírodních rezervací projevila i Správa národního parku Nízké Tatry.

Na všech uvedených územích je vítána spolupráce dalších zainteresovaných mykologů. Limitujícím činitelem je dosud zčásti možnost ubytování, je však předpoklad, že toto bude v budoucnu dořešeno zajištěním základny v oblasti Vysokých Tater. Podrobnější informace lze získat prostřednictvím autora tohoto příspěvku.

J. K u t h a n

● SETKÁNÍ ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH MYKOLOGŮ V PREŠOVĚ V R. 1990. Sekce pro mykofloristiku a mykocenologii ČSVSM ve spolupráci s mykologickou subkomisí Slovenského zväzu ochráncov prírody a krajiny v Bratislavě zamýšlí ve dnech 22.- 29. 9. 1990 uspořádat v okolí Prešova /hotel Sigord, cca 15 km od Prešova ve Slánském pohoří/ setkání mykologů, spojené s exkurzemi a semináři k problematice ochrany hub a k houbám antropicky ovlivněného prostředí resp. k mykoflóře některých zvláštních biotopů. K zjištění zájmu a pro volbu typu ubytování byla již rozeslána průzkumná přihláška na cca 110 případných zájemců, z nichž se přihlásilo 70 osob. Rezervaci ubytování bude však nutno provést do konce roku, proto předběžná přihláška s upřesněním a složenkou na menší zajišťovací zálohu bude následovat zřejmě již koncem roku 1989, avšak zaslána bude jen na ty osoby, které v průzkumné přihlášce projevili o účast zájem. Aby se předešlo event. nedorozumění, opomenutí a z toho plynoucích roztrpčení, žádají organizátoři všechny ty, kdo event. průzkumnou přihlášku neobdrželi či nezodpověděli a mají o účast na akci zájem, aby si n e p r o d l e n ě vyžádali u ing. J. Kuthana, 708 00 Ostrava 4-Poruba, informaci a event. přihlášku. Bude jim možno vyhovět v rámci kapacity, objednané kvoty a event. odřeknutí jinými zájemci. Pozdější přihlášky bude možno v é s t pouze jako n á h r a d n í.

/JKN /

Z ČINNOSTI SEKCE PRO MYKOLOGICKOU TOXIKOLOGII V ROCE 1989. Na své pracovní schůzce, která se konala dne 5.12. 1989 v Praze, zhodnotila sekce pro mykologickou toxikologii ČSVSM při ČSAV uplynulou houbařskou sezonu a výskyt otrav v jednotlivých oblastech ČSSR a projednala program své činnosti v r.1990. Letošní houbařská sezóna byla zhodnocena jako velmi slabá, především byl mimořádně nízký výskyt muchomůrky zelené / Amanita phalloides/ a faloidních otrav.

V roce 1990 bude sekce pro mykologickou toxikologii ve spolupráci s Ústavem pro toxikologii a soudní chemii fakulty všeob.lékařství University Karlovy v Praze pořádat 1 -2 denní pracovní seminář na téma "Biochemické/analytické/metody k určování původců otrav houbami. Praktický /laboratorní/ seminář, který bude věnován jak makromycetům, tak i mikromycetům, se bude konat začátkem června 1990 a bude určen všem zájemcům, zvláště pak pracovníkům z KHES a OKB. Kromě chromatografických metod detekce hlavních mykotoxinů by měly být probrány základní typy otrav a hlavní biochemické markery, využitelné při vážných otravách. Předseda sekce dr. Jaroslav Klán rozešle začátkem příštího roku všem případným zájemcům potřebné informace; závazné přihlášky k účasti by měl obdržet do konce března 1990. Účast je limitována počtem pracovních míst v laboratoři /cca 40/. -red.

ZPRÁVA O ČINNOSTI SEKCE PRO EXPERIMENTÁLNÍ MYKOLOGII V R.1989. Sekce pro experimentální mykologii ČSVSM, která je společnou pro ČSVSM a Čs.společnost mikrobiologickou při ČSAV, uspořádala za účasti 95 účastníků jednodenní seminář "Nové poznatky o pěstování hub". Úvodní obhledovou přednášku ha něm měl dr.Ralph Noble z Institute of Horticultural Research, Littlehampton, England. Spolupořadatelem semináře, který se konal v Mikrobiologickém ústavu ČSAV dne 10.5.1989, byla pobočka "Biotechnologie pěstování jedlých hub" ČSVTS při Mikrobiol.ústavu ČSAV v Praze.

U příležitosti 18.kongresu Čs.společnosti mikrobiologické v Plzni se dne 12.7.1989 konal jednodenní seminář na téma "Diferenciace hub a jejich sekundární metabolismus" za účasti 40 zájemců. Abstrakty referátů, přednesených na této akci, vyjdou v souhrnném materiálu z 18.kongresu Čs.společnosti mikrobiologické, který bude otištěn v čas.Folia microbiologica. -vš.

LETOŠNÍ PODZIMNÍ CYKLUS PŘEDNÁŠEK, které naše Společnost od svého vzniku pořádá v rámci svých členských schůzí, tvořilo 8 následujících přednášek, doprovázených barevnými diapozitivy: 11.10.1989, dr.F.Kotlaba, CS.: Houby a rostliny v bar.diapozitivech v r.1988.-18.10.1989, dr.M.Semerdžieva, CSc. a ing.J.Baier: Toxíny klobouketých hub,-25.10.1989, ing.V. Pravda: Houby Chýnovska - 1.11.1989, J.Sutara: Přehled rodu Xerocomus Quél.-8.11.1989, doc.dr.B.Hlůza, CSc.: Deset let mapování jedovatých hub v ČSSR - 15.11.1989, ing.J.Lenda: Nálezy arktických a alpinských hub v ČSSR - 22.11.1989, dr.J.Herink: Nové nálezy vzácných druhů bedel v Československu - 29.11. 1989, dr.F.Kotlaba, CSc.: 10.kongres evropských mykologů v Tallinu v r.1989.

Přednášek se zúčastnilo 142 posluchačů. -sš.

Mykologická bibliografie

F.Kotlaba a S.Šebek/red./:Aktuální rozšíření některých druhů řas,mechů,lišejníků a hub v Československu.Sborník referátů ze semináře sekce pro ochranu hub a jejich život.prostředí a sekce pro mykofloristiku a mykocenologii ČSVSM dne 23.6.1986 v Praze.-Stran 52/včetně připojených map/.

V závěru r.1989 rozmnožila ČSVSM pro interní potřebu sborník referátů ze semináře v r.1986.Sborník obsahuje 11 referátů,které na něm byly předneseny,doplněných mapovým materiálem,zachycujícím momentální zeměp.rozšíření některých ohrožených druhů tajnosmubných rostlin/včetně hub/ k uvedenému roku.Z obsahu vyjímáme:O.Lhotský:Rozšíření sladkovodních ruduch.-Z.Soldán:Rozšíření mechu Octodiceras fontanum v ČSSR.-I.Pišút-J.Liška:Rozšíření lišejníku Lobaria pulmonata v ČSSR.-F.Kotlaba:Rozšíření druhů Antrodia flavescens,Aurantioporus croceus,Phellinus pouzarii,Spongipellis fractipes a Tyromyces kmetii.-B.Hlůza:Rozšíření muchomůrky císařky.-S.Šebek: Rozšíření některých našich ohrožených muchomůrek:Amanita echinocephala,A.strobiliformis a A.friabilis.-J.Herink:Rozšíření některých vybraných Boletales a Agaricales:Buchwaldoboletus lignicola,Hygrophorus capreolarius,Agaricus phaeolepidotus,Cystolepiota bucknalii a Russula viscida.-R.Fellner: Rozšíření některých vzácných a ohrožených druhů čeledi Tricholomataceae.-V.Antonín:Rozšíření druhů Marasmius limosus a M. anomalus v ČSSR.-S.Šebek:Současné rozšíření některých vzácnějších gasteromycetů:Mutinus caninus,Endoptychum agaricoides a Montagnea arenaria.-S.Šebek:Seznam druhů československých gasteromycetů.

Objednávky,které budou postupně vyřizovány během 1.pololetí 1990,přijímá sekretariát ČSVSM při ČSAV,pošt.přihrádka 106, 110 00 Praha 1. -sš.

Josef Houda-Herbert Tichý:Velký vrch u Vršovic-chráněná mykologická lokalita.-Str.1-39,vyd.Okr.pedagogické středisko v Lounech v r.1988.Cena a výše nákladu neuvedena.

V předstihu zřízení CHPV Velký vrch u Vršovic jako chráněné mykologické lokality vydalo OPS v Lounech brožuru dvou zasloužilých lounských ochranářů,věnovanou botanické a mykologické chraktaristice této jedinečné lokality v Lounsko-labském středohoří,které je první chráněnou mykologickou lokalitou ve Severočeském kraji,zřízenou na ochranu vzácných teplomilných hub/zej.hřiba satana,h.medotrpkého,muchomůrky šiškovité, m.ježatohlavé,m.Vittadiniho a m.Beckerovy/.Kapitola"Z galérie ohrožených druhů" obsahuje jejich popisy a poznámky k zeměpisnému rozšíření; je doplněna seznamem 67 druhů vyšších hub, rostoucích na sledované lokalitě/mj.i např.Polyporus lentus, Armillaria luteovirens,Morchella crassipes/ a přehledem starších význačných mykologických sběrů v lounském Středohoří. Kromě všeobecné kapitoly,věnované ochraně hub u nás,je brožura doplněna vzpomínkovým životopisem Jeronýma Šubrta a Marie Křížové,kteří se zasloužili o mykologický průzkum Lounska. Připojen je též seznam 38 živočichů,chráněných vyhláškou

č.80/Sb.,kteří byli zastiženi na lokalitě do r.1986. Práce je uzavřena náčrtem situace CHPV Velký vrch u Vršovic,třemi plánky výskytu chráněných teplomilných hub na lokalitě,devíti fotografiemi a bohatou bibliografií regionální literatury,vztahující se k houbám Lounska.

Publikace autorů J.Houby a H.Tichého může být vzorem podobným drobným regionálním publikacím,o jejichž prospěšnosti pro propagaci ochrany hub mezi školní mládeží a širší veřejností by nemělo být pochyby. -sš.

75

Váženým čtenářům a odběratelům České mykologie!

Dne 27.9.1989 se konalo na prezídiu ČSAV zasedání předsedů společností ČSAV, které vydávají časopisy v nakladatelství ČSAV Academia. Hlavním cílem bylo vyslovení souhlasu s návrhem zvýšení cen časopisů/tedy i České mykologie/ od 1.I.1990,který připravilo nakladatelství spolu s ČSAV.Jak se dalo očekávat,všichni přítomní funkcionáři společností nesouhlasili s předloženými návrhy a ve svých vystoupeních zdůraznovali: 1/možný úbytek předplatitelů,což bude mít důsledek i ve snížení výchovné a vzdělávací působnosti na členstvo; 2/ navíc úbytek členstva v těch společnostech, kde členství je podmíněno odběrem časopisu; 3/ že každá vyspělá společenská formace musí najít způsob jak dostatečně finančně podporovat časopisy,které jsou mj.vědecké, a mezi takové patří i periodika vědeckých společností při ČSAV.Svolavatelé se vším souhlasili,ale dále naléhali,poukazujíce na to,že budou zdraženy všechny tiskoviny.Nakonec přítomní zástupci vyslovovali své návrhy na zdražení jednotlivých titulů; cifry byly vždy nižší než původní podklady. Konečné řešení bylo učiněno na Federálním úřadu pro tisk a informace dne 29.9.1989.Jeho výsledkem je,že číslo České mykologie bude stát Kčs 10.-Předsednictvo ČSVSM se hřeje nadějí,že odběratelé zůstanou našemu jedinému vědeckému mykologickému časopisu věrni a že získají další odběratele. Nechť při náboru zdůraznují , že zvlášť ve státech nesocialistických stouply za léta ceny časopisů a knih několikanásobně.

Z. U r b a n

O B S A H

Deset ročníků Mykologických listů ..... 1 - 2

Lazebníček J.: Ochrana hub a jejich životního prostředí v činnosti Evropské komise pro ochranu hub v letech 1987 -1989 ..... 2 - 6

Arnolds E. - Jansen A.E.: Budoucí činnost Evropské komise pro ochranu hub/ECFF/ ..... 6 - 7

Rezoluce Evropské komise pro ochranu hub, přijatá na závěrečném zasedání 10.kongresu evropských mykologů v Tallinnu dne 24.srpna 1989 8

Šebek S.: Houby na dřevinách a sídlištní zeleň v Nymburce ..... 9 - 12

Tondl F.: Omphalina hudsoniana anebo Phytocenis viridis?..... 13 - 15

Jesenská Z.: Mykotoxíny-súčasný pohľad mykologičky lekárky..... 15 - 19

Fragner P.: Galactomyces geotrichum/Butler et Petersen/Redhead et Malloch ..... 19 - 20

Houda J.: Vícečetná embrya ve vajíčku hadovky smrduté ..... 20 - 21

Kuthan J.: 10.kongres evropských mykologů v Tallinnu /Estonská SSR/ 21.-25.VIII.1989/dokončení z č.36/89/ ..... 21 - 27

Kuthan J.: Mykofloristická inventarizace chráněných území Slovenska ..... 27 - 28

/JKN/:Setkání českých a slovenských mykologů v Prešově v r.1990 28

/red./:Z činnosti sekce pro mykologickou toxikologii v roce 1989 29

-vš.: Zpráva o činnosti sekce pro experimentální mykologii v r.1989 29

/-sš./: Letošní podzimní cyklus přednášek 29

Mykologická bibliografie ..... 30 - 31

Urban Z.: Sdělení čtenářům a odběratelům České mykologie 31

MYKOLOGICKÉ LISTY č.37 - Informační orgán Čs.vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV - vycházejí v nepravidelných lhůtách a rozsahu. - Toto číslo sestavil J.Kuthan, k tisku připravil S.Šebek. - Č.36 vyšlo 30.listopadu 1989.

Příspěvky a veškerou korespondenci zasílejte na adresu Čs.vědeckém společnosti pro mykologii při ČSAV, pošt.přihrádka 106, 111 21 Praha 1, tel.26 44 05.